

MARINA WAPNICA M I Ę D Z Y Z D R O J E

Międzyzdroje
miasto gwiazd!

 Zachodniopomorski Szlak Żeglarski to kompleksowy ponadregionalny produkt turystyczny tworzony na terenie Województwa Zachodniopomorskiego. Liderem Projektu „Zachodniopomorski Szlak Żeglarski – sieć portów turystycznych Pomorza Zachodniego” jest Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna w Szczecinie. Inwestycje realizowane wspólnie z Partnerami Projektu, przy udziale dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach działania 6.4. Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007–2013, obejmują:

 The West Pomeranian Sailing Trail is an extensive supra-regional tourist product created at the area of West Pomerania Province. The leader of “The West Pomeranian Sailing Trail – a network of tourist ports of West Pomerania Province” project is the West Pomeranian Regional Tourist Organization in Szczecin. Investments completed in cooperation with project partners, co-financed with the European Fund for Regional Development within the scope of 6.4. Innovative Economy Operational Programme 2007–2013, comprise:

- Modernization of the Sailing Marina of Stowarzyszenie Euro Jacht Klub Pogór at Przestrzenna Street in Szczecin

 Die Westpommersche Segelroute ist ein komplexes überregionales touristisches Produkt auf dem Gebiet der Westpommerschen Woiwodschaft. Der Leiter des Projekts „Die Westpommersche Segelroute – das Netz der Touristenhäfen in Westpommern“ ist die Westpommersche Regionale Touristikorganisation in Szczecin. Die gemeinsam mit den Projektpartnern vorgenommenen Investitionen, kofinanziert aus dem Europäischen Fonds für regionale Entwicklung im Rahmen des Handlungsfelds 6.4. des operationellen Programms „Innovative Wirtschaft“ 2007–2013, umfassen:

- modernizację Przystani Jachtowej Stowarzyszenia Euro Jacht Klub Pogoń przy ul. Przejrzynnej w Szczecinie,
- modernizację Przystani Jachtowej Jacht Klubu Akademickiego Związku Sportowego Szczecin przy ul. Przejrzynnej w Szczecinie,
- budowę Portu Jachtowego Szczecin na Wyspie Grodzkiej (inwestycja Gminy Miasto Szczecin),
- budowę Portu Jachtowego w Wapnicy (inwestycja Gminy Międzyzdroje),
- budowę Basenu Jachtowego w Wolinie (inwestycja Gminy Wolin),
- budowę Portu Jachtowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą (inwestycja Gminy Kamień Pomorski),
- budowę Portu Jachtowego wraz z modernizacją Przystani Sezonowej przy Wybrzeżu Kościuszkowskim w Dziwnowie (inwestycja Gminy Dziwnów),
- modernizację Portu Jachtowego w Kołobrzegu (inwestycja Zarządu Portu Morskiego Kołobrzeg Sp. z o.o.),
- budowę Przystani Jachtowej w Basenie Rybackim w Darłowie (inwestycja Miasta Darłowo),
- budowę Przystani Jachtowej w Nowym Warpnie,
- modernizację i przebudowę Centralnego Ośrodka Żeglarstwa w Trzebież.
- Modernization of the Sailing Marina of Jacht Klub Akademickiego Związku Sportowego Szczecin at Przejrzynna Street in Szczecin
- Construction of the Sailing Port Szczecin on Grodzka Island (investment completed by the Commune of the City of Szczecin)
- Construction of the Sailing Port in Wapnica (investment completed by Międzyzdroje Commune),
- Construction of the Sailing Basin in Wapnica (investment completed by Wolin Commune),
- Construction of the Sailing Port together with related facilities (investment made by Kamień Pomorski Commune),
- Construction of the Sailing Port together with modernization of the Seasonal Marina at Wybrzeże Kościuszkowskie in Dziwnów (investment completed by Dziwnów Commune),
- Modernization of the Sailing Port in Kołobrzeg (investment of Zarząd Portu Morskiego Kołobrzeg Sp. z o.o.),
- Construction of the Sailing Marina of the Fishing Basin in Darłowo (investment completed by the Municipality of Darłowo)
- Construction of the Sailing Marina in Nowe Warpno,
- Modernization and reconstruction of the Central Sailing Centre in Trzebież.
- Modernisierung des Yachthafens des Vereins Euro Jacht Klub Pogoń in Szczecin,
- Modernisierung des Yachthafens von Jacht Klub Akademickiego Związku Sportowego Szczecin an Przejrzynna Straße in Szczecin,
- Den Bau des Yachthafens Szczecin auf Insel Grodzka (die Investition der Gemeinde Miasto Szczecin)
- Den Bau des Yachthafens in Wapnica (die Investition der Gemeinde Misdroy),
- Den Bau des Yachtbeckens in Wolin (die Investition der Gemeinde Wolin),
- Den Bau des Yachthafens mit Begleitinfrastruktur (die Investition der Gemeinde Kamień Pomorski),
- Den Bau des Yachthafens und die Modernisierung des Saisonhafens an Wybrzeże Kościuszkowskie in Dziwnów (die Investition der Gemeinde Dziwnów),
- Modernisierung des Yachthafens in Kołobrzeg (die Investition der Seehafenverwaltung in Kołobrzeg GmbH),
- den Bau des Yachthafens am Fischerbecken in Darłowo (die Investition der Stadt Darłowo),
- den Bau des Yachthafens in Neuwarp,
- Modernisierung und den Umbau des Hauptsegelzentrums in Trzebież.

Łączna wartość Projektu wynosi ponad 90 mln zł, dotacja udzielona w ramach POIG to 35,28 mln zł.

Porty i przystanie Szlaku położone są w miejscach o wyjątkowych walorach przyrodniczych. Na trasie Szlaku znajdują się również wyjątkowe zabytki historyczno-kulturowe. Przygraniczne położenie regionu oraz transgraniczność Zalewu Szczecińskiego zdecydowanie podwyższają rangę Szlaku, nadając mu charakter euroregionalnego obszaru turystyki wodnej.

Szczególny potencjał Szlaku stanowi powiązanie możliwości licznych żeglarskich wędrówek drogami wodnymi śródlądowymi i morskimi z żeglugą po otwartym morzu – wzdłuż wybrzeża Bałtyku. Tworzy to unikalną przestrzeń swobody żeglugi, co powoduje, że Zachodniopomorski Szlak Żeglarski jest jedynym tego rodzaju szlakiem w Europie.

W ramach Projektu otwarto już Marinę Kamień Pomorski, zapewniającą 240 miejsc postojowych, Basen Jachtowy w Wolinie, Port Jachtowy w Wapnicy, Port i Przystań Sezonową w Dziwnowie oraz Przystań w Basenie Rybackim w Darłowie.

The total project value amounts to PLN 90 m., including the subsidy granted within the Innovative Economy Programme of PLN 35.28 m.

Ports and marinas of the trail are located in places of unique natural beauty. The trail also houses exceptional historical and cultural monuments. The border-line location and the cross-border nature of the Szczecin Lagoon undoubtedly enhance the trail's renown, rendering it a Euroregional area of water tourism.

The special potential of the trail is constituted by numerous possibilities of sailing trips along inland water and sea trails including sailing the open sea – along the Baltic coast. This creates a unique space of sailing freedom which renders the West Pomeranian Sailing Trail the one and only of its kind in Europe.

As a result of the project, facilities that have been opened to the public include Kamień Pomorski Marina, providing 240 mooring places, a sailing basin in Wolin, a Sailing Port in Wapnica, a seasonal port and marina in Dziwnów and a marina of the Fishing Basin in Darłowo.

Der Gesamtwert des Projekts beträgt über 90 Mio. PLN, der Zuschuss im Rahmen des operationellen Programms „Innovative Wirtschaft“ beläuft sich auf 35,28 Mio. PLN.

Die Häfen auf der Route sind an den Orten von besonderem naturwissenschaftlichem Wert gelegen. Dort befinden sich auch einzigartige historisch-kulturelle Sehenswürdigkeiten. Die Lage des Gebiets an der Grenze und die grenzüberschreitende Natur des Stettiner Hafes erhöhen deutlich den Rang der Route und verleihen ihr den Charakter eines euroregionales Gebiets der Wassertouristik.

Das besondere Potential der Route beruht auf der Verbindung der Möglichkeiten, auf zahlreichen Binnen- und Seewasserstraßen sowie auf dem offenen Meer – Ostseeküste entlang – zu segeln. Dies ermöglicht einmalige Segelfreiheit, wodurch die Westpommersche Segelroute als Unikum in Europa betrachtet werden kann.

Im Rahmen des Projekts wurden bereits der Yachthafen Kamień Pomorski, der 240 Halteplätze sichert, das Yachtbecken in Wolin, der Yachthafen in Wapnica, der Yacht- und Saisonhafen in Dziwnów und der Yachthafen am Fischerbecken in Darłowo.

Ponadto rozbudowano i zmodernizowano przystanie jachtowe SEJK Pogoń i JK AZS w Szczecinie oraz Port Jachtowy w Kołobrzegu. W trakcie realizacji są prace związane z budową Portu Jachtowego Szczecin na Wyspie Grodzkiej. Rozpoczęto również realizację inwestycji w Nowym Warpnie oraz modernizację Centralnego Ośrodka Żeglarstwa w Trzebieży.

Zachodniopomorski Szlak Żeglarski niesie ze sobą ogromny potencjał rozwojowy. Spójne wykorzystanie zasobów, powstałych w ramach rozbudowy zachodniopomorskich portów i przystani, obecnego potencjału gospodarczego firm oraz istniejącej oferty szkoleniowej, tworzy warunki do wszechstronnego rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego regionu Pomorza Zachodniego.

Projekt Zachodniopomorski Szlak Żeglarski – sieć Portów Turystycznych Pomorza Zachodniego, którego liderem jest Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna ma na celu m.in.:

- rozwój konkurencyjnego ponadregionalnego produktu turystyki wodnej
- rozwój gospodarki turystycznej i aktywizację gospodarczą poszczególnych miejscowości na trasie Szlaku,

Further, SEJK Pogoń and JK AZS sailing marinas in Szczecin as well as the Sailing Port in Kołobrzeg have been rebuilt and modernized. Works connected with the construction of the Sailing Port Szczecin on Grodzka Island are being carried out. The completion of the investment in Nowe Warpno and modernization of the Central Sailing Centre in Trzebież have already been commenced.

The West Pomeranian Sailing Trail is characterized by huge developmental potential. Consistent application of resources created by rebuilding West Pomeranian ports and marinas, the current economic potential of companies and a training offer provide conditions for comprehensive economic and civilizational development of the West Pomerania region.

“The West Pomeranian Sailing Trail – a network of tourist ports of West Pomerania Province” project managed by the West Pomeranian Regional Tourist Organization is aimed, among others, at:

- Development of a competitive supra-regional product of water tourism
- Development of tourism economy and economic activation of individual places on the trail,

Überdies wurden die Yachthäfen des Vereins EJK Pogoń und JK AZS in Szczecin sowie der Yachthafen in Kołobrzeg ausgebaut und modernisiert. Es dauern noch die Arbeiten an dem Bau des Yachthafens Szczecin auf Insel Grodzka. Die Realisierung der Investition in Neuwarp und die Modernisierung des Hauptsegelzentrums in Trzebież fingen auch an.

Die Westpommersche Segelroute hat ein großes Entwicklungspotential. Eine konsequente Nutzung der Bestände, die infolge des Ausbaus der pommerschen Häfen entstanden sind, und des wirtschaftlichen Potentials der Firmen sowie des vorhandenen Schulungsangebots schafft die Bedingungen für die allseitige wirtschaftliche und zivilisatorische Entwicklung der Region Westpommern.

Das Projekt „Die Westpommersche Segelroute – das Netz der Touristenhäfen in Westpommern“, geleitet von der Westpommerschen Regionalen Touristikorganisation in Szczecin, hat zum Ziel u.a.

- Entwicklung des konkurrenzfähigen, überregionalen Produkts der Wassertouristik,
- Entwicklung der Tourismuswirtschaft und eine wirtschaftliche Aktivierung der Ortschaften an der Segelroute,

- tworzenie nowych miejsc pracy związanych z obsługą ruchu turystycznego,
- wzmocnienie roli turystyki wodnej i możliwości uprawiania sportów wodnych,
- wydłużenie sezonu turystycznego na Pomorzu Zachodnim.

Działania realizowane w ramach Projektu są wspierane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach działania 6.4. Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007–2013 i obejmują budowę infrastruktury sieci portów i przystani jachtowych a także działania promocyjne.

Już dziś wiadomo, że Partnerzy Projektu, którzy ukończyli inwestycje w ramach Projektu Zachodniopomorski Szlak Żeglarski – sieć portów turystycznych Pomorza Zachodniego, odnotowują wyraźny wzrost zawinięć. Wśród gości przybywających do przystani Zachodniopomorskiego Szlaku Żeglarskiego, poza rodzimymi wodniakami znaczną część stanowią Niemcy i obywatele krajów skandynawskich, którzy już w założeniach projektowych stanowili jedną z grup docelowych, tworzonego produktu turystycznego. Taki stan rzeczy świadczy m.in. o tym, że infrastruktura spełnia wszelkie

- Creation of new vacancies connected with servicing tourism
- Enhancement of the role of water tourism and possibility of practicing winter sports,
- Lengthening tourist season in the West Pomerania.

Project related activities are co-financed with the European Fund for Regional Development within 6.4. Innovative Economy Operational Programme 2007-2013 and comprise the construction of infrastructure of the network of sailing ports and marinas, as well as launching promotional actions.

It is already known that project partners, who have completed investments within the “West Pomeranian Sailing Trail – a network of tourist ports of West Pomeranian Province” project, report an increased number of port calls. Among guests calling at marinas of the West Pomeranian Sailing Trail, apart from native water sports enthusiasts, the majority is constituted by Germans and citizens of Scandinavian countries who already in project assumptions constituted one of the target groups of the developed tourist product. Such state of affairs stands to prove that infrastructure meets all expect-

- Schaffung neuer Arbeitsplätze, die mit der Bedienung des Touristenverkehrs verbunden sind,
- Stärkung der Rolle der Wassertouristik und der Möglichkeit des Wassersporttreibens,
- Verlängerung der Touristensaison in Westpommern.

Die Handlungen im Rahmen des Projekts sind aus dem Europäischen Fonds für regionale Entwicklung im Rahmen des Handlungsfelds 6.4. des operationellen Programms „Innovative Wirtschaft“ 2007-2013 kofinanziert und umfassen den Bau der Infrastruktur von Yachthafenetz sowie die Öffentlichkeitsarbeit. Es ist schon jetzt bekannt, dass die Projektpartner, die die Investitionen im Rahmen des Projekts „Die Westpommersche Segelroute – das Netz der Touristenhäfen in Westpommern“ vollendet haben, eine erhebliche Zunahme der Hafeneinläufe bemerken.

Unter den in die Häfen auf der Route einlaufenden Gästen machen, außer den einheimischen Wassersportlern, die Deutschen und die Einwohner der skandinavischen Länder einen beträchtlichen Teil aus. Diese waren schon in den Projektannahmen als einige der Zielgruppen des zu entstehenden touristischen Produkts antizipiert.

oczekiwania i z powodzeniem może konkurować z ofertą w innych krajach.

Nowe mariny przyczyniają się również do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości czy to związanej z gastronomią, czy też szkoleniami dla przyszłych żeglarzy, jak również z budową, handlem i naprawami sprzętu dla wodniaków.

Przystanie i porty, które powstały w ramach Projektu, to nie tylko gratka dla żeglarzy i motorowodniaków. Coraz częściej stają się miejscem spotkań mieszkańców czy celem weekendowych wycieczek. Dodatkowo zachęcający jest fakt, że mają tam miejsce również wydarzenia kulturalne i edukacyjne.

Rozwój portów i przystani jachtowych pozwolił umocnić a niekiedy odzyskać morski czy nadwodny charakter, którym przez wieki charakteryzowały się miejscowości, w których Projekt jest realizowany.

Inwestycje w ramach Projektu, których łączna wartość to ponad 90 mln zł, stanowią istotny wkład w budowę produktu turystycznego jakim jest Zachodniopomorski Szlak Żeglarski, który docelowo będzie tworzyć ponad 30 portów i przystani.

tations and may successfully compete with offers made by other countries.

New marinas also contribute to the development of local entrepreneurship, be it either connected with catering, or training for future sailors, as well as with building, trade and equipment repairs provided for water sports enthusiasts.

Ports and marinas, which have been constructed as a part of the project, are a real treat not only for sailors and motor boaters. They are more and more frequently becoming the meeting place of citizens and the destination of weekend trips. Additional attraction is provided by on-premises cultural and educational events.

The development of ports and sailing marinas enabled to strengthen and also to regain sea and waterside nature which has, for ages, characterized the places where the project is completed. Project investments, the total value of which amounts to PLN 90 m., constitute a significant contribution to the construction of a tourist product such as the West Pomeranian Sailing Trail, which will ultimately comprise 30 ports and marinas.

Solcher Stand der Dinge beweist u.a., dass die Infrastruktur alle Erwartungen erfüllt und mit dem Angebot anderer Länder mit Erfolg konkurrieren kann.

Die neuen Yachthäfen fördern außerdem die Entwicklung des lokalen Unternehmertums in den Bereichen wie Gaststättengewerbe, Schulungen für künftige Segler, oder der Bau, Verkauf und die Reparatur der Wassersportausrüstung.

Die im Rahmen des Projekts entstandenen Yachthäfen sind nicht nur von Seglern und Motorwassersportlern geschätzt, sondern werden immer öfter zu Treffpunkten für die Einwohner oder zu Ausflugszielen fürs Wochenende. Dazu tragen auch die dort stattfindenden kulturellen und edukativen Veranstaltungen bei.

Die Entwicklung der Yachthäfen ermöglichte die Stärkung oder Wiederherstellung des maritimen Charakters, durch den sich die Städte, in denen das Projekt realisiert wird, Jahrhunderte lang kennzeichneten.

Die Investitionen im Rahmen des Projekts, deren Gesamtwert 90 Mio. PLN beträgt, leisten einen wesentlichen Beitrag zum Bau des touristischen Produkts in der Form der Westpommerschen Segelroute, die letztlich über 30 Häfen umfassen soll.

Port jachtowy w Wapnicy

 Port jachtowy w Wapnicy usytuowany na wschodnim brzegu jeziora Wicko Wielkie w północnej zatoce Zalewu Szczecińskiego.

Wyjątkowe i malownicze położenie portu wśród zieleni Wolińskiego Parku Narodowego, nowoczesna architektura zabudowy przystani i mała odległość do Morza Bałtyckiego, a także wygodny dojazd od strony lądu czyni to miejsce łatwym dla prowadzenia czynnej formy wypoczynku i rekreacji opartej na turystyce wodnej przeznaczonej dla każdej grupy wiekowej.

Marina in Wapnica

 Marina Międzyzdroje – Wapnica in Wapnica located on the eastern shore of Lake Wicko in the north of the Szczecin Lagoon.

The unique and picturesque location in the green port of Wolinski National Park, modern architecture building the marina and a short distance to the Baltic Sea, as well as easy access from the land makes it easily accessible for the conduct of active relaxation and recreation-based water tourism, intended for each age group. Our marina is a great place for a family vacation.

Der Yachthafen in Wapnica

 Der Yachthafen in Wapnica liegt am östlichen Ufer des Wicko Wielkie Sees in der Nordbucht des Stettiner Haffs.

Die einzigartige und malerische Lage des Hafens im Grünen, inmitten des Nationalparks Woliński, moderne Bebauung der Anlegestelle und eine geringe Entfernung bis zur Ostsee wie auch eine bequeme Zufahrt von der Landseite verursachen, dass sich der Standort für aktive Freizeitformen und mit dem Wassertourismus verbundene Erholung für alle Altersklassen hervorragend eignet.

Do dyspozycji żeglarzy są:

- 52 miejsca postojowe przy pomostach cumowniczych oraz betonowym nabrzeżu.
- prąd i woda na kei
- slip do wodowania jednostek
- pralnia i suszarnia
- stołówka
- parking dla samochodów i jednostek
- port dozorowany całodobowo przez personel Mariny
- możliwość zimowania jednostek na lądzie na terenie portu

The marina offers:

- 52 parking spaces at the marina mooring and concrete quay
- electricity and water on the quay
- slip for launching units
- laundry and drying room
- canteen
- parking for cars and units
- port guarded round the clock by Marina staff
- the possibility of wintering units on land in the port area

Zur Verfügung der Seglerinnen und Segler stehen:

- 52 Stellplätze an Anlegebrücken bzw. am Betonkai
- Strom und Wasser am Kai
- Slipanlage
- Textilreinigung und -trockner
- Kantine
- Parkplatz für Pkw. und Boote
- ein von den Marina-Mitarbeitern rund um die Uhr beaufsichtigter Hafen
- Stellplätze und Winterlagermöglichkeit auf dem Hafengelände

Otoczenie mariny Wapnica, Lubin, Wicko – Zalesie

 Na południowo-zachodnim skraju wyspy Wolin leży niewielka wieś Lubin. To tutaj, w malowniczym otoczeniu Wolińskiego Parku Narodowego oraz ujścia Starej Świny do Bałtyku, znajdują się pozostałości grodu, który był świadkiem burzliwych i doniosłych wydarzeń. W X-XIII wieku funkcjonował w Lubinie jeden z ważniejszych ośrodków grodowych Pomorza Zachodniego. W XII wieku był to rozległy kompleks osadniczy, którego centralnym punktem był sam gród. Jego pozostałość znajduje się na najwyższym morenowym wyniesieniu i jest do dziś wyraźnie czytelna w terenie. Gród był niewątpliwie położony w strategicznym punkcie i pozwalał na kontrolę szlaku wodnego biegnącego nieopodal.

O randze dwunastowiecznego Lubina i wydarzeniach, jakie miały tu miejsce dowiadujemy się z żywotów św. Ottona z Bambergu. Biskup Otton pojawił się w nim podczas swojej pierwszej misji chrystianizacyjnej na Pomorze (w 1124 roku). Założył w Lubinie kościół, który później otrzymał wezwanie św. Mikołaja. Kilkadziesiąt lat po tych wydarzeniach, ok. 1173 roku, gród został zdobyty przez duńskiego księcia Waldemara podczas jednej z jego wypraw zbrojnych na Szczecin. Po najeździe zmalało znaczenie ośrodka i już od połowy XIII wieku Lubin nazywany jest wsią. Niezwykła historia miejsca przyciągnęła do Lubina archeologów. Przez cztery kolejne sezony badawcze (w latach 2008-2011) przybywali tu w poszukiwaniu

Marina surroundings Wapnica, Lubin, Wicko – Zalesie

 Lubin – a small village cushioned on the south-western edge of Wolin Island. This place, located among the picturesque surroundings of Woliński National Park at the mouth of the River Stara Świna to the Baltic Sea, boasts remnants of the settlement which witnessed stormy and pompous events. Between the 10th and 13th centuries, one of the most prominent settlement areas of the West Pomerania was located in Lubin. In the 12th century, it was an extensive complex with its central part occupied by the settlement itself. Being clearly visible, the remains can be admired from the highest moraine hill. The settlement must have been situated in a strategic point and allowed for the control of a water trail running nearby.

The renown of the Lubin of the 12th c. and past events are described in the life of Otto of Bamberg. Bishop Otto visited the place during his first Christianization mission in the Pomerania (in 1124). The Bishop established a church in Lubin, the name of which was later dedicated to Saint Nicolaus. Several years after those events, circa 1173, the settlement was conquered by Danish Duke, Valdemar, during one of his military expeditions to Szczecin. The invasion diminished the significance of the centre and since the second half of the 13th c. Lubin has been called a village.

The unique history of the place attracted archaeologists. During the next four study seasons (between 2008 and 2011),

Einstellung Yachthafen Wapnica, Lubin, Wicko – Zalesie

 Am südwestlichen Rand der Insel Wolin befindet sich ein kleines Dorf Lubin. Gerade hier, umgeben von malerischen Landschaften des Nationalparks Wolin und der Mündung von Swine, sind Reste der Burganlagen – Zeugen von turbulenten und bedeutenden Ereignissen – zu finden.

Im 10.-13. Jahrhundert funktionierte in Lubin eine der wichtigsten Burgstellen in Westpommern. Im 12. Jahrhundert war Lubin ein ausgedehnter Siedlungskomplex, dessen Zentrum die Burg selbst war. Die Burgreste befinden sich auf dem höchsten Moränehügel und sind bis heute deutlich sichtbar. Die Burg war zweifellos an der strategischen Stelle gelegen und ermöglichte die Kontrolle der in der Nähe verlaufenden Wasserroute.

Vom Rang der Ortschaft Lubin im 12. Jahrhundert und von den dort stattfindenden Ereignissen erfahren wir aus den Schriften über das Leben des Heiligen Otto von Bamberg. Bischof Otto erschien dort während seiner Christianisierungsmis-sion in Westpommern (im Jahre 1124). Er gründete in Lubin eine Kirche, die später St.-Nikolai-Kirche benannt wurde. Einige Jahre später, 1173, wurde die Burg vom dänischen Fürsten Waldemar während eines seiner Feldzüge nach Stettin erobert. Nach dem Überfall wurde der Rang der Ortschaft geringer und schon seit dem 13. Jahrhundert hatte Lubin nur den Status eines Dorfes.

Die außergewöhnliche Geschichte der Ortschaft zog Archäologen nach Lubin an. Vier Forschungssaisons hindurch (in den

śladów wydarzeń zapisanych w kronikach średniowiecznych. Pod kierunkiem prof. dra hab. Mariana Rębkowskiego przebadali oni kontekst osadniczy grodziska oraz dokonali kilku ciekawych odkryć. W toku badań okazało się bowiem, że historia Lubina jest znacznie bogatsza aniżeli ta znana nam ze źródeł pisanych. Wszystko zaczęło się prawdopodobnie dużo wcześniej niż powstał sam gród. Najstarsze ślady osadnictwa średniowiecznego odkryte na grodzisku można datować już na IX wiek. Odkrycie zespołu naczyń ceramicznych datowanego na ten czas pozwala przypuszczać, że wzgórze zostało już wtedy zasiedlone. Dopiero później zostało tu zbudowane grodzisko, którego wały udało się odkryć na niewielkim odcinku.

„Dokumentem”, w którym zapisana jest lubińska część historii o chrystianizacji Pomorza Zachodniego, są odkryte w ziemi relikty kościoła z XII wieku. W najwyższym punkcie zniesienia odkryty został fragment kamienno-glinianej ławy fundamentowej. Składała się ona ze średniej wielkości kamieni umocowanych w glinianym podłożu. Miała regularny przebieg i szerokość ok. 3 m. Na podstawie odkrytego fragmentu rekonstruuje się kształt budowli. Fundament jest zorientowany na osi wschód-zachód, czyli zgodnie z zasadą, wedle której były budowane kościoły w średniowieczu. Był to prawdopodobnie kościół jednonawowy zakończony na wschodzie absydą lub prostokątnym prezbiterium, na zachodzie zaś z wieżą. Długość kościoła wynosiła ok. 20 m.

Zgodnie ze średniowieczną tradycją wokół kościołów byli chowani zmarli. Dlatego lubińskiemu kościołowi towarzyszyło jedno z pierwszych na Pomorzu

they came to Lubin in quest for any traces of events described in medieval chronicles. Under the supervision of prof. Marian Rębkowski, the archaeologists studied the settlement context of the town and made numerous interesting discoveries. During the research, it turned out that the history of Lubin is richer than the history handed down in writing. Everything seems to have started much earlier, before the establishment of the settlement. The oldest traces of medieval colonization discovered on premises date back to the 9th c. and the discovery of ceramic dishes related to that time allows assuming that the hill had already been inhabited. Only then was the town established, the embankments of which were discovered solely over a short distance. The contribution of Lubin into the history of Christianisation of the West Pomerania is “documented” by uncovered underground church relics of the 12th c. In the highest point of the hill a fragment of a stone and clay continuous footing was found. It consisted of medium-size stones fastened in a clay base. It had a regular course and was approx. 3 meters wide. On the basis of the discovered fragment, the shape of the building is reconstructed. The foundation is oriented at east-west axis, that is according to the principle of church-building in the Middle Ages. Most probably, this was a one-nave church finished with an apse in the east or a rectangular chancel, and a tower in the west. The church was approx. 20 meters long.

According to the medieval tradition, the deceased were buried in the yard surrounding the church. For that reason, the Lubin church had one of the first churchyard ce-

Jahren 2008-2011) kamen sie dort auf der Suche nach Spuren der in den mittelalterlichen Chroniken beschriebenen Ereignisse. Unter der Leitung von Prof. Dr. habil. Marian Rębkowski erforschten sie den Siedlungskontext der Burg und machten einige interessante Entdeckungen. Im Laufe der Forschungen stellte sich heraus, dass die Geschichte von Lubin viel reicher ist, als diese, die uns aus den Schriftquellen bekannt ist.

Alles begann wahrscheinlich viel früher, bevor die Burg entstanden ist. Die ältesten Spuren der mittelalterlichen Ansiedlung, die auf dem Burggebiet entdeckt wurden, können auf das 9. Jahrhundert datiert werden. Die Entdeckung des Satzes der Keramikgefäße, die auf diese Zeit datiert werden, erlaubt zu vermuten, dass der Hügel dann bereits besiedelt wurde. Erst später wurde die Wallburg erbaut, deren Wall nur auf einer kleinen Strecke entdeckt werden konnte.

Das älteste „Dokument“, in dem der lubiner Teil der Christianisierungsgeschichte Westpommerns beschrieben ist, sind die in der Erde entdeckten Relikte der Kirche aus dem 12. Jahrhundert. An dem höchsten Punkt des Hügels wurde ein Bruchstück des Streifenfundaments entdeckt. Es war wahrscheinlich eine einschiffige, mit einer Apsis oder einem rechteckigen Presbyterium im Osten und im Westen mit einem Turm abgeschlossene Kirche. Die Länge der Kirche war ca. 20 Meter. Der mittelalterlichen Tradition gemäß waren um die Kirchen herum die Toten begraben. Deswegen entstand um die lubiner Kirche einer der ersten Kirchenfriedhöfe in Westpommern. Auf dem Gebiet der Wallburg wurden insgesamt einundvierzig Gräber entdeckt. Das

Zachodnim cmentarzysk przykościelnych. Łącznie na terenie grodziska odkrytych zostało czterdzieści jeden pochówków. Funkcjonowanie cmentarza datuje się na XII-XIII wiek. Był to cmentarz wielorzędowy, co oznacza, że zmarli byli chowani w rzędach, podobnie jak ma to miejsce współcześnie. Z uwagi na ograniczoną przestrzeń był też wielowarstwowy, czyli zmarłych chowano w taki sposób, że pochówki tworzyły kilka warstw – starsze pochówki znajdują się głębiej, młodsze zaś leżą nad nimi. Na lubińskim cmentarzu chowano zarówno osoby dorosłe, jak i dzieci. Zachował się nawet jeden pochówek noworodka. Zmarli byli pochowani w tradycyjny dla obrządku chrześcijańskiego sposób, czyli na wznak, na osi wschód-zachód, głową na zachód. Przy niektórych szczątkach znalezione zostały przedmioty, w które przyozdobione zostały ciała zmarłych, takie jak kościane czy bursztynowe zawieszki (w tym jedna w kształcie krzyża), sprzączki, kabłączki skroniowe, pierścionki czy szklany paciorek. Znalazły się również przedmioty codziennego użytku, stanowiące dary grobowe – tj. monety, noże i osetki.

meteries in the West Pomerania. In total, forty one burials were discovered in the settlement area. The cemetery existence dates back to the 12th and 13th centuries. It used to be a multi-row cemetery, which means that the deceased were buried in rows, just like today. Due to limited space, the cemetery was a multi-layer one, which means that the deceased were buried in such a way that graves created several layers – the older graves are placed deeper while the most recent ones are placed at the top. Both children and adults were buried at the cemetery in Lubin. Even a grave of an infant has survived. The deceased were buried in a traditional Christian rite, i.e. on one's back, on east-west axis, with the head placed in a westward direction. Some human remains had objects with which dead bodies were decorated such as bone or amber pedants (including one cross-shaped), clasps, buckles, temple rings, rings and a glass bead. Objects of everyday use were also found, constituting grave gifts, i.e. coins, knives, whetstones. Still, the interesting history of Lubin did not end in the Middle Ages. One of the discoveries during archaeological study

Funkcjonieren des Friedhofs wird auf 12.-13. Jahrhundert datiert. Es war ein mehrreihiger Friedhof, was bedeutet, dass die Toten in mehreren Reihen begraben wurden, genauso wie es auch heutzutage getan wird. Die Toten wurden nach dem traditionellen christlichen Ritus bestattet, d.h. auf dem Rücken, auf der Ost-West-Achse, mit dem Kopf Richtung Westen. Bei einigen Leichen wurden Gegenstände gefunden, mit denen die Leichname geschmückt wurden, wie Knochen- oder Bernsteinanhänger (darunter ein in der Form eines Kreuzes), Schnallen, Schläfenringe, Fingerringe oder Glasperle. Es wurden auch Gegenstände für den täglichen Bedarf gefunden, die Grabgaben waren, d.h. Münzen, Messer und Schleifsteine. Die interessante Geschichte von Lubin endete jedoch nicht im Mittelalter. Eine der Überraschungen während archäologischer Untersuchungen war die Entdeckung eines fast quadratischen Objekts teils aus Steinen, teils aus Ziegeln, in dem auch ein Teil von Treppen erhalten blieb. Das Objekt war wahrscheinlich Relikt eines hier seit 14. bis 17. Jahrhundert funktionierenden Wohnturms. Bis heute

Ale ciekawa historia Lubina nie zakończyła się w średniowieczu. Jedną z niespodzianek podczas badań archeologicznych było odkrycie solidnego obiektu kamiennie-ceglanoego o kształcie zbliżonym do kwadratu, w którym zachował się nawet odcinek schodów. Obiekt ten był prawdopodobnie reliktem funkcjonującej tu od XIV do XVII wieku wieży mieszkalnej. Dziś zachowało się z niej jedynie przyziemie i fundament. W obrębie wieży zostały znalezione fragmenty kafli piecowych, szkielek okiennych oraz szklanych naczyń. Wszystko to świadczy o wysokim statusie materialnym mieszkańców budowl.

W trakcie czterech sezonów badawczych wyeksplorowanych zostało piętnaście wykopów archeologicznych o łącznej powierzchni ok. 350 m². Nie tylko udało się dokładnie zlokalizować świątynię założoną przez Ottona z Bambergu, lecz również zweryfikować dotychczasowe informacje na temat chronologii i ukształtowania przestrzennego tego miejsca w średniowieczu i czasach późniejszych.

was a solid stone and a brick object of a shape resembling a square, which preserved a fragment of stairs. The object was probably the relict of the residential tower functioning at that area between the 14th and the 17th c. All that is left today are ground floor and the foundation. In its vicinity, fragments of a tiled stove, window glass and glass dishes were found. Undoubtedly, the discovery bears testimony to the financial status of the building residents.

During four study seasons, fifteen archaeological excavations were carried out with the total area of approx. 350 m² explored. Not only was it possible to precisely locate the temple founded by Otto of Bamberg, but it was also feasible to verify former information on chronology and landform features of that place in the Middle Ages and the time that followed.

blieben nur das Erdgeschoß und die Grundmauer erhalten. Im Turm wurden Bruchstücke von Ofenkacheln, Fensterscheiben und Glasgefäßen gefunden. All dies zeugt von hohem finanziellem Status der Gebäudeinwohner.

Während der vier Forschungssaisons wurden fünfzehn archäologische Ausgrabungsstätten mit der Fläche von insgesamt 350 m² erforscht. Es gelang nicht nur die von Otto von Bamberg gegründete Kirche zu lokalisieren, sondern auch die bisherigen Informationen zu Chronologie oder Beschaffenheiten des Geländes im Mittelalter und in späteren Zeiten zu verifizieren. Dank der Forschungen können wir die Geschichte von Lubin, von einem unansehnlichen Dorf, das in seiner weit entfernten Vergangenheit der Schauplatz von nicht alltäglichen historischen Ereignissen war, neu lesen.

O Międzyzdrojach współcześnie

 Międzyzdroje to jedna z najpiękniejszych miejscowości polskiego Wybrzeża. Położona na największej polskiej wyspie Wolin, w północno-zachodniej części województwa Zachodniopomorskiego. Na obszarze gminy znajduje się miasto Międzyzdroje i 3 sołectwa: Wicko, Wapnica i Lubin.

Tradycje wczasowe Międzyzdrojów sięgają 1830 roku, kiedy to radca sanitarny dr Oswald z Berlina rozślał w swoich publikacjach walory lecznicze nadmorskiej miejscowości Misdroy. W tym okresie pierwsi letnicy dotarli też do Międzyzdrojów. W 1835 roku urządzono pierwsze obiekty kąpieliskowe na plaży. Osobno dla pań i panów. W latach późniejszych wraz z pojawieniem się kolei, nastąpił rozwój Międzyzdrojów. Kolej umożliwiła dojazd letników ze Szczecina i Berlina. Uboga wioska niebawem zmieniła się w bogaty i modny letni kurort.

Contemporary Międzyzdroje

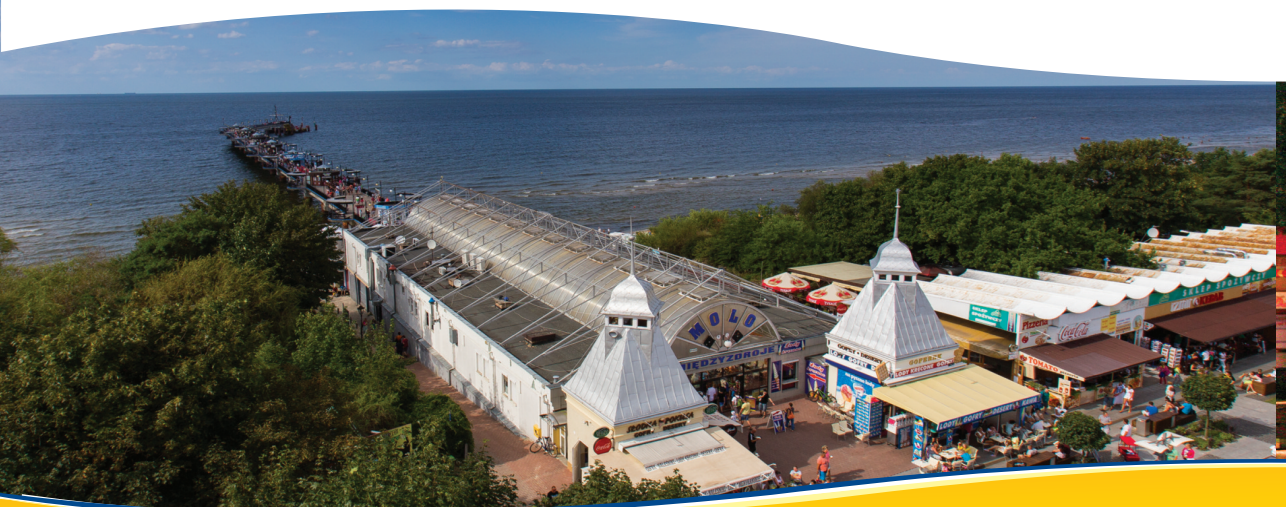
 Międzyzdroje is one of the most beautiful resorts on the Polish coast. The town is located on the biggest Polish island, Wolin, in the north-western part of West Pomerania Province. The Commune incorporates the town of Międzyzdroje and 3 villages: Wicko, Wapnica and Lubin.

Resort tradition of Międzyzdroje dates back to 1830 when sanitary councillor, doctor Oswald from Berlin, popularized in his publications healing properties of the seaside town of Misdroy. In that period also first summer holidaymakers visited Międzyzdroje. In 1835 first bathing facilities were mounted on the beach; separate for men and women. Later, together with the appearance of rail, Międzyzdroje started to thrive. The rail brought tourists from Szczecin and Berlin, and a poor village soon turned into a wealthy and popular summer resort.

Misdroy heute

 Misdroy ist eine der schönsten Ortschaften des polnischen Küstengebiets. Die Stadt ist auf der größten Insel Polens, Wolin, im nordwestlichen Teil der westpommerschen Woiwodschaft situiert. Auf dem Gemeindegebiet befinden sich drei Schulzenämter: Wicko, Wapnica und Lubin.

Der Urlaubsortcharakter von Misdroy geht auf das Jahr 1830 zurück, wenn der Gesundheitsrat, Dr. Oswald aus Berlin, die therapeutischen Vorzüge der an der See gelegenen Ortschaft Misdroy berühmt gemacht hat. In dieser Zeit auch kamen nach Misdroy die ersten Sommergäste. 1835 wurden zudem die ersten Strandbadobjekte gestaltet – getrennt für Frauen und Männer. In späteren Jahren fand mit dem Erscheinen der Bahn die Entwicklung von Misdroy statt. Die Bahn ermöglichte Ankunft der Sommergäste aus Stettin und Berlin. Das kleine, arme Dorf wurde bald zum reichen und vielbesuchten Sommer-

Pierwsze kroki wszyscy odwiedzający Międzyzdroje kierują w stronę pięknej, piaszczystej plaży, z której w głąb morza wychodzi moło o długości 395 m z przystanią „białej floty”. Międzyzdrojska promenada, przy której podziwiać można odrestaurowane kamieniczki z XIX i XX wieku jest miejscem spacerów dla licznych turystów. Dzięki przeprowadzonej modernizacji promenada w Międzyzdrojach zyskała nowe, współczesne oblicze. Wśród elementów małej architektury na wyróżnienie zasługują szklane wodospady, na tle których turyści bardzo chętnie robią sobie atrakcyjne zdjęcia. To idealne miejsca dające ochłodę w słoneczne, upalne dni. Dzięki tym zmianom Promenada, jako główny deptak miasta, żyje przez całą dobę. Ważnym jej punktem jest Aleja Gwiazd z odciskami polskich Artystów, a także Gabinet Figur Woskowych. W maju 2011 roku otworzono w budynku, gdzie mieści się Gabinet Figur Woskowych nowoczesne planetarium. To nowa ważna atrakcja na długiej liście ciekawych miejsc do zobaczenia w Międzyzdrojach. W tym samym roku Aleja Gwiazd wzbogaciła się o ko-

The first steps of all visitors to Międzyzdroje lead to a beautiful sandy beach, with a pier stretching seawards at a distance of 395 meters possessing “White Fleet” marina. The Międzyzdroje Promenade, where one may admire 19th and 20th c. tenement houses, is a walking route for numerous tourists. Following modernization, the promenade in Międzyzdroje gained new and modern image. Within small architecture, the elements which deserve distinction are glass waterfalls against which tourists take attractive pictures. These are ideal places providing refreshment in sunny and scorching days. Owing to such changes, the promenade as the main boulevard of the town is thriving during night and day. An important point of the promenade is the Star Alley, with palm imprints of Polish artists as well as Waxworks Room. In May 2011, modern planetarium was opened in the building where the Waxworks Room is located. It constitutes a new attraction on a long list of interesting places to visit in Międzyzdroje. In the same year, the Star Alley was enriched by a new important figure of an

kurort. Die ersten Schritte aller Misdroybesucher sind zum schönen Sandstrand, von dem sich ein 395 Meter langer Landungssteg mit dem Hafen der „weißen Flotte“ ins Meer streckt. Die Promenade in Misdroy, an der restaurierte Miets Häuser aus dem 19. und 20. Jahrhundert zu bestaunen sind, ist ein Ort für Spaziergänge zahlreicher Touristen. Dank der vollendeten Modernisierung gewann die Promenade in Misdroy ein neues, modernes Gesicht. Unter den Elementen der kleinen Architektur heben sich die gläsernen Wasserfälle ab, vor Hintergrund deren sich die Touristen gerne fotografieren. Sie sind ideale Plätze, um an den sonnigen, hitzigen Tagen angenehme Frische zu genießen. Dank dieser Änderungen „lebt“ der Ort den ganzen Tag als Hauptpromenade der Stadt. Eine wichtige Stelle dort ist die Starallee mit Handabdrücken polnischer Künstler und das Wachsfigurenkabinett. In Mai 2011 wurde in dem Gebäude, wo sich das Wachsfigurenkabinett befindet, ein modernes Planetarium eröffnet. Es ist eine neue, wichtige Attraktion auf der langen Liste der interessanten Sehenswürdigkeiten von Misdroy. In demselben Jahr wurde

lejną ważną postać – figurę wybitnego aktora Krzysztofa Kolbergera, który zaprasza do stolika na chwilę zadumy i refleksji.

Międzyzdroje dzięki tym zmianom zyskały nowy wizerunek, miasta z bogatą historią, które śmiało wkroczyły w XXI wiek. Gmina Międzyzdroje to idealne miejsce do uprawiania sportów, turystyki kwalifikowanej i aktywnego wypoczynku. Czyste wody Zatoki Pomorskiej, dzika przyroda, leczniczy mikroklimat, malownicze krajobrazy są magnesem dla tysięcy turystów. Szukających ciszy i wytchnienia zapraszamy na szlaki Wolińskiego Parku Narodowego i liczne atrakcje przyrodnicze: punkty widokowe – Gosań, Zielonka z przepiękną panoramą na Wsteczną Deltę Świny, Kawcza Góra, Zagroda Pokazowa Żubrów, muzeum, jeziora – Turkusowe, Czajcze, przyrodnicze ścieżki edukacyjne. Na miłośników historii czekają – Grodzisko

outstanding actor, Krzysztof Kolberger, who invites to a table for a moment of reverie and reflection.

All those changes imparted a new image to Międzyzdroje, a town of rich history which boldly entered the 21st c. Międzyzdroje Commune is an ideal place for practicing sport, adventure tourism and active leisure.

Clean waters of the Pomeranian Bay, wild nature, healing microclimate, and picturesque landscapes act as a magnet for thousands of tourists. Those who crave for relaxation, peace and quiet are invited to museum trails of Woliński National Park and numerous natural attractions: beauty spots – Gosań, Zielonka, with a beautiful view of the Reverse Delta of the River Świna, Kawcza Mountain, Bison Display Enclosure, Museum, Lake Turkusowe and Lake Czajcze, and natural educational paths. History lovers will be enchanted with a settlement in

die Starallee um eine weitere wichtige Persönlichkeit reicher, nämlich um die Statue vom eminenten Schauspieler, Krzysztof Kolberger, der an den Tisch einlädt, um eine Weile nachzudenken.

Dank der Änderungen gewann Misdroy ein neues Image, nämlich einer Stadt mit reicher Geschichte, die kühn ins 21. Jahrhundert eingetreten ist. Die Gemeinde Misdroy ist ein idealer Ort zum Sporttreiben, Profitouristik und aktiver Erholung. Das klare Gewässer der Pommerschen Bucht, die wilde Natur, das therapeutische Mikroklima, malerische Landschaften bilden die Anziehungskraft für Touristenmengen. Diejenigen, die nach Ruhe und Entspannung suchen, laden wir in den Naturpark Wolin auf die Naturrouten des Naturmuseums ein und zu den zahlreichen attraktiven Naturorten: zu den Aussichtspunkten Gosań, Zielonka mit dem schönen Rundblick auf Rückstromdelta von Swine, Kawcza Góra, zum Wisentgehege, zum

w Lubinie z X-XII wieku oraz poligon broni V-3 w Zalesiu.

Letnia oferta wzbogacana jest wydarzeniami kulturalnymi i sportowymi. Najstarszym z nich jest Międzynarodowy Festiwal Pieśni Chóralnej, który odbywa się nieprzerwanie od 1966 roku. Festiwal Gwiazd przyciąga do Międzyzdrojów artystów polskiego kina, filmu, ekranu i sceny. W Alei Gwiazd przy Promenadzie każdego lata pojawiają się nowe odciski dłoni artystów reprezentujących wszystkie dziedziny sztuki. W Międzyzdrojach odbywają się także liczne imprezy sportowe m.in. Bieg Śniadaniowy i Mityng Lekkoatletyczny im. Władysława Komara i Tadeusza Ślusarskiego oraz Gala Boksu Zawodowego. Bogaty program wydarzeń kulturalnych, muzycznych, sportowych powoduje że każdy znajdzie tu coś dla siebie przez cały rok.

Lubin dating back to the 10th-12th c. and V-3 military firing ground in Zalesie.

The summer offer is enriched with cultural and sports events. The oldest one is the International Festival of Choir Song which has been held unceasingly since 1966. The Stars Festival attracts to Międzyzdroje artists of the Polish cinema, film, stage and screen. The Star Alley by the promenade presents new palm imprints of Polish actors and directors every summer. Międzyzdroje is a place where various sports events are held including, among others, the Władysław Komar and Tadeusz Ślusarski Breakfast Run and Track and Field Meeting. Extensive program of cultural, musical, and sports events caters for every taste during the whole year.

Museum, zu den Seen – Türkissee, Czajcze, zu edukativen Wanderwegen. Auf die Geschichtsfreunde warten die Wallburg in Lubin aus dem 10.-12. Jahrhundert und V3-Waffen-Übungsplatz in Zalesie.

Das Sommerangebot umfasst auch Kultur- und Sportveranstaltungen. Die älteste von ihnen ist das Internationale Chorlieder-Festival, das seit 1966 jedes Jahr stattfindet. Das Star-Festival zieht nach Misdroy die polnischen Film-, Theater- und Musik-Persönlichkeiten an. In der Starallee an der Promenade erscheinen jeden Sommer neue Handabdrücke von polnischen Schauspielern und Filmemachern. In Misdroy finden auch zahlreiche Sportveranstaltungen statt, u.a. der Frühstückslauf und das Leichtathletische Meeting Władysław Komar und Tadeusz Ślusarski zu Ehren. Dank dem reichen Angebot von Kultur-, Musik- und Sportveranstaltungen kann jeder das ganze Jahr lang etwas für sich finden.

Historia, zabytki, architektura

 Pierwsza wzmianka o Międzyzdrojach wiąże się z aktem darowizny księcia pomorskiego Bogusława I dla kapituły kamieńskiej z marca 1186 r. Przez Międzyzdroje prowadził ważny szlak handlowy z wyspy Uznam do Wolina i Kamienia. Stało się to przyczyną powstania komory celnej i karczmy. Pierwsze wzmianki o karczmie pochodzą z akt sądowych z 1554 r. Pojawia się w nich po raz pierwszy nazwa wsi o słowiańskim rodowodzie – Misdroy, Misdroige.

Około 1831 r. do Międzyzdrojów przybywają pierwsi wczasowicze. W 1847 roku liczące 316 mieszkańców Międzyzdroje odwiedziło 382 letników. Sołtys Pust jest także inicjatorem budowy i właścicielem pierwszego kasyna gry. Urządzono pierwsze obiekty kąpieliskowe na plaży. Osobno dla pań i panów. W latach późniejszych następowała rozbudowa infrastruktury przystosowanej do przyjęcia letników (gospoda, masarnia i sklepy, targ, poszerzenie drogi w kierunku Wolina i Świnoujścia). W 1862 roku wybudowano

History, monuments and architecture

 The first mention of Międzyzdroje is connected with a deed of donation of Pomeranian Duke, Bogusław I, for the Cathedral Chapter of March 1186. An important commercial trail from Usedom Island to Wolin and Kamień used to run through Międzyzdroje. This led to the establishment of a customs house and a tavern. The first mentions about the tavern originate from court records of 1554. In those records the name of a village of Slavic origin – Misdroy, or Misdroige appears for the first time.

Around 1831, the first holidaymakers come to Międzyzdroje. In 1847 the town of Międzyzdroje, populated by 316 inhabitants, was visited by 382 tourists. The village administrator, Pust was also an initiator of the construction and the owner of the first casino. First bathing facilities were erected on the beach; separate for men and women. During the following years, there was a continuous development of facilities tailored to house holidaymaker (an inn, a meat processing plant and shops, expansion of the road leading to Wolin and Świnoujście). In 1862,

Geschichte, Sehenswürdigkeiten, Architektur

 Der erste Vermerk von Misdroy ist mit der Schenkungsurkunde verbunden zu Gunsten von Domkapitel in Kamień Pomorski, unterzeichnet vom Herzog Boguslaw I. in März 1186. Durch Misdroy führte ein wichtiger Handelsweg aus Insel Usedom nach Wolin und Kamień. Das war der Grund für die Entstehung der Zollstelle und des Wirtshauses. Die ersten Vermerke vom Wirtshaus sind eben mit dem Streit zwischen dem Herzog und dem Bischof von Kamień verbunden und stammen aus den Gerichtsakten aus dem Jahr 1554. In diesen Akten erscheint zum ersten Mal der Name eines Dorfes slawischer Abstammung – Misdroy, Misdroige.

Ca. 1831 kommen nach Misdroy erste Feriengäste an. 1847 wurde die 316 Einwohner zählende Ortschaft Misdroy von 382 Sommergästen besucht. Darüber hinaus ist der Schulze Pust der Initiator des Baus und der Eigentümer des ersten Spielkasinos. Es wurden auch die ersten Strandbadobjekte gestaltet – getrennt für Frauen und Männer. In den späteren Jahren erfolgte systematischer Ausbau der für Sommergäste geeigneten Objekte (ein Wirtshaus, eine Wursthandlung und Geschäfte). Die Wege in Richtung Wolin und Swi-

świętynię pod wezwaniem św. Piotra Apostoła. W tym roku Międzyzdroje liczyły 439 mieszkańców i posiadały 125 domów mieszkalnych. W 1860 roku belgijski kupiec Lejeune wybudował przy promenadzie dom zdrojowy z zespołem 3 willi: Miramare – obecnie Aurora, Mon Bijou i Stella Maris. Założył przy nich park zdrojowy. Całą posiadłość wykupił od niego zarząd gminy w 1879 r. Odtąd zespół podlegał naczelnikowi gminy, który sprawował jednocześnie funkcję dyrektora uzdrowiska (Kurdirektor).

W 1910 r. powstało w Międzyzdrojach ogółem 14 hoteli, pensjonaty, sklepy z kosmetykami oraz drukarnia Paula Lipskiego, która wydawała pocztówki reklamowe o miście. W latach 1902-1903 wybudowano pocztę. W 1901 r. rozpoczęto budowę kolei żelaznej Wolin – Świnoujście, na trasie której w 1902 r. znalazły się Międzyzdroje. 1 lipca 1906 roku otwarto uroczyście 300 metrowe molo, które sfinansował radca Botther. W 1924 r. zlikwidowano odrębne kąpieliska dla kobiet i mężczyzn otwierając plażę dla wszystkich. Na plaży znajdowało się wiele drewnianych domków – kiosków pełniących rolę sezonowych kawiarenek i barów.

W 1927 roku Międzyzdroje posiadały około 100 budynków – obiektów cało-

in the south-eastern part of the village, the Saint Peter the Apostle Temple was built. In that year, Międzyzdroje was populated by 439 inhabitants and had 125 residential buildings. In 1860, a Belgian merchant, Lejeune, constructed a health resort with a complex of 3 villas by the promenade: Miramare, currently Aurora, Mon Bijou and Stella Maris. By the villas, a health park was founded. The whole estate was purchased by the Commune Management Board in 1879. Since that moment, the complex had been supervised by the Commune governor, who simultaneously held the position of the resort director.

In 1910 in Międzyzdroje there were 14 hotels, a number of resorts, shops selling cosmetics, and a printing house of Paul Lipski which issued advertising postcards promoting the town. During 1902-1903 a post office was built. In 1901 the construction of an iron railway Wolin – Świnoujście was commenced, connecting Międzyzdroje in 1902. On July 1, 1906 there was an official opening of a 300-meter pier, financed by Botther, the councillor. In 1924 the separate bathing places for men and women were replaced with a common public bathing beach. The beach housed numerous wooden houses-kiosks playing the role of seasonal cafes and bars.

nemünde werden breiter gemacht. Es entwickelt sich auch Wasserverkehr. 1862 wurde im südöstlichen Teil des Dorfes die St.-Peter-Kirche erbaut. In diesem Jahr zählte Misdroy 439 Einwohner und es gab dort 125 Wohnhäuser. 1860 baute der belgische Kaufmann Lejeune ein Kurhaus mit Komplex von 3 Villen – Miramare (heute Aurora), Mon Bijou und Stella Maris – an der Promenade. Er gründete an ihnen auch einen Kurpark. Das ganze Landgut wurde von ihm 1879 von der Gemeindeverwaltung gekauft. Seit dieser Zeit stand der ganze Komplex unter der Kontrolle des Gemeindevorstehers, der zugleich die Stellung des Kurdirektors einnahm.

1910 entstanden in Misdroy 14 Hotels, eine Reihe von Appartementshäusern, Geschäfte mit Kosmetika und die Druckerei von Paul Lipski, wo Werbepostkarten für die Ortschaft gedruckt wurden. In den Jahren 1902-1903 wurde eine Post gebaut. 1901 begann der Bau der Eisenbahn Wolin – Swinemünde, an deren Trasse 1902 auch Bahnhof Misdroy war. Am 1. Juli 1906 wurde der 300 Meter lange Landungssteg eröffnet, finanziert vom Rat Botther. 1924 wurden die getrennten Strandobjekte für Männer und Frauen abgeschafft und so wurde der Strand für alle geöffnet. Am Strand gab es viele Holzhäuschen – eine Art Kiosks, die als Saisonkaffeehäuser oder Saisonrestaurants genutzt wurden. In den Jahren 1926-1930 wurden das Kurhaus

rocznych. Większość z nich posiadała bieżącą ciepłą wodę i aparaty telefoniczne. W latach 1926–1930 przebudowano dom zdrojowy przy parku oraz 2 największe hotele – Seeblick (Bałtyk) i Victorię (Posejdon). Aby zapobiec niekontrolowanym wędrówkom turystów po wydmach wydłużono trasę spacerową wzdłuż wydm, przedłużono promenadę Victoria o tzw. promenadę Quistorpa i promenadę Rochling.

W 1935 r. ruch turystyczny osiągnął swój dotychczasowy największy wymiar w skali rocznej – kurort odwiedziło 20 000 pensjonariuszy. Ogromną rolę w rozwoju miasta miał szczeciński przemysłowiec i filantrop Johannes Quistorp. Wybuch II wojny światowej zamknął w Międzyzdrojach okres świetności. 21 września 1945 r. podpisano w Schwerinie akt o wytyczeniu zachodniej granicy Polski i Międzyzdroje znalazły się na terytorium Polski. Po wyzwoleniu Międzyzdroje miały najmniejszy odsetek wyludnienia, miejscowość liczyła 4000 mieszkańców. Zniszczenia wojenne nie były wielkie, spośród 675 budynków istniejących tu w 1939 r., 561 nadawało się do zamieszkania. Poważnemu uszkodzeniu uległa

In 1927 Międzyzdroje had approximately 100 buildings meant for whole-year clients. Most of the hotels and resorts had warm running water and were equipped with telephones. During 1926–1930, the health resort and two biggest hotels – Seeblick (Bałtyk) and Victoria (currently Posejdon) were rebuilt. To prevent uncontrolled trips along sand dunes, a walking route along the dunes was lengthened, the Victoria promenade was extended westwards by the so called Quistorp promenade, and eastwards by Rochling promenade.

In 1935 tourism reached its peak on an annual scale – the resort was visited by 20 000 people. Szczecin entrepreneur and philanthropist, Johannes Quistorp, made a significant contribution to the town's development.

The outbreak of WWII put an end to the period of prosperity. On September 21, 1945 in Schwerin, a deed on demarcating the western border of Poland was signed and Międzyzdroje was incorporated into the territory of Poland. Upon the liberation, Międzyzdroje had the lowest percentage of depopulation, with 4000 people inhabiting the place. The war did not destroy the town severely as among 675 buildings existing in 1939, 561 were still suitable to be settled.

am Park und die 2 größten Hotels – Seeblick (Bałtyk) und Victoria (heute Posejdon) umgebaut und größer gemacht. Um unkontrollierte Wanderungen von Touristen auf den Dünen zu verhindern, wurde der Wanderweg die Dünen entlang länger gemacht, sowie die Victoria-Promenade in Richtung Westen um die sogenannte Quistorp-Promenade und in Richtung Osten um die Rochling-Promenade.

1935 erreichte der Touristenverkehr seinen bisherigen Höchststand – 20 000 Gäste im Jahr. Von enormer Bedeutung für die Stadtentwicklung war das 1857 von dem Stettiner Industriellen und Philanthropen, Johannes Quistorp, gegründete Zementwerk in Lubin.

1935 erreichte der Touristenverkehr seinen bisherigen Höchststand – in diesem Jahr wurde der Kurort von 20 000 Gästen besucht. Eine enorme Rolle in der Stadtentwicklung spielte ein Stettiner Unternehmer und Philanthrop, Johannes Quistorp.

Mit dem Ausbruch des Zweiten Weltkrieges endete in Misdroy eine Glanzzeit. Am 21. September 1945 wurde der Verlauf der westlichen Grenze Polens im Schweriner Grenzabkommen festgelegt und Misdroy sollte dem Gebiet Polens gehören. Nach der Befreiung hatte Misdroy die niedrigste Entvölkerungsquote, die Stadt zählte 4000 Einwohner. Die Kriegsschäden waren gering, von 675 Gebäuden, die hier 1939 vorhanden waren, waren 561 immernoch bewohnbar. Die Eisen-

linia kolejowa, wskutek czego Międzyzdroje wraz z całą wyspą były odcięte od ładu stałego. Linię kolejową odbudowano dopiero w 1948. Reaktywowanie miasta związane było od początku z jego wczasowo-uzdrowiskową funkcją. Zaczęto remontować i odtwarzać istniejącą sieć usług w istniejących obiektach. W latach 60-tych poczyniono poważne inwestycje budowlane i odremontowano znaczną część domów. 15 marca 1960 r. utworzono z terenów leśnych okalających miasteczko od wschodu i południa Woliński Park Narodowy o powierzchni około 4691 ha. Lata 60. i początek 70. to czas intensywnego rozwoju turystycznego. Miejsc noclegowych było ciągle zbyt, dlatego okoliczne lasy i otulina Wolińskiego Parku Narodowego były zapelnione namiotami.

Dom Kultury działający pod nazwą Miejskiego Domu Kultury posiadał wiele kółek zainteresowań: fotograficzne, muzyczne, recytatorskie, działały Koło Liga Kobiet, organizowane są liczne wystawy malarstwa, rzeźby, Biuro Wystaw Artystycznych ze Szczecina było organizatorem licznych wystaw.

Na mocy uchwały Prezydium WRN w Szczecinie z dnia 23 sierpnia 1972 roku Nr 110/1453/72 Międzyzdroje stały się dzielnicą Świnoujście.

The real damage was done to the rail as a result of which Międzyzdroje, together with the whole island, was cut off from the mainland. The railway was rebuilt not earlier than in 1948. From the very beginning, the town's reactivation was connected with its resort and holiday function. The network of services of the existing buildings started to be renovated and restored. In the 60s major construction investments were carried out and most of houses were renovated.

On March 15, 1960 Woliński National Park was established at the forest areas surrounding the town from the east and the south. The park covered the area of 4691 ha. The 60s and the beginning of the 70s marked vivid development of tourism. Accommodation places were still too few; therefore, the surrounding forests and the protected area of Woliński National Park were packed with tents.

The Community Centre operating under the name of the Municipal Community Centre had a number of special-interest groups: photography, music, declamation, and Women's League. Numerous painting and sculpture exhibitions are being organized, with the Bureau of Artistic Exhibitions from Szczecin often being the organizer.

Under the Resolution of the Presidium of the National Council of the Province in Szczecin dated 23 August 1972 No. 110/1453/72, Międzyzdroje became the district of Świnoujście.

bahnlinie war jedoch schwer beschädigt und infolgedessen war Misdroy zusammen mit der ganzen Insel vom Festland abgeschnitten. Die Eisenbahnlinie wurde erst 1948 wiederaufgebaut. Die Wiederbelebung der Stadt wurde von Anfang an mit ihrer Erholungsfunktion als Kurort verbunden. Renovierungsarbeiten fanden statt sowie Wiederherstellung des Dienstleistungsnetzes in den existierenden Objekten. In den 60er Jahren fing man wichtige Bauinvestitionen an und viele Häuser wurden renoviert. Am 15. März 1960 wurde aus den die Stadt im Osten und Süden umgebenden Forstgebieten der Nationalpark Wolin geschaffen, mit der Fläche von ca. 4691 ha. 60er und 70er Jahre sind die Zeit intensiver Entwicklung als Touristenstadt. Es gab immerfort zu wenig Übernachtungsquartiere und deswegen waren die den Nationalpark Wolin umgebenden Wälder voll von Zelten.

Das Kulturhaus, das den Namen „Stadtkulturhaus“ erhielt, bot viele Hobbygemeinschaften für diejenigen an, die Interesse an Fotografie, Musik, Gedichtrezitation hatten; es gab auch einen Verein für Frauen „Liga Kobieta“. Im Kulturhaus wurden zudem zahlreiche Ausstellungen von Kunstwerken (Gemälden und Skulpturen) organisiert, u.a. vom Büro für Kunstausstellungen aus Szczecin.

Kraft des Beschlusses des WRN-Präsidiums in Szczecin vom 23.08.1972 Nr. 110/1453/72 wurde Midroy zum Stadtteil von Swinemünde.

NARODOWY

jeziro Wiko Wielkie

Zalew Szczeciński

WOLIŃSKI
PARK
NARODOWY

**ŚWINOUJŚCIE, SZCZECIN
WAPNICA, LUBIN
KARSIBÓR**

STACJA PALIW

13 DROŻKOWE ŁĄKI
ścieżka przyrodnicza
MUZEUM BRONI V3

- tereny zabudowane
- tereny zielone
- ulice główne
- drogi lokalne
- jeziora, rzeki
- dom kultury
- policja
- straż miejska
- amfiteatr
- wejścia na plażę
- place zabaw
- punkt widokowy
- informacja turystyczna
- toaleta dla niepełnosprawnych
- poczta
- bankomaty

DANE TELEADRESOWE / ADDRESS INFORMATION / ADRESSDATEN

INSTYTUCJE / INSTITUTIONS / INSTITUTIONEN

Urząd Miejski – ul. Książąt Pomorskich 5 • 91 327 56 31 • 91 327 56 38 • www.miedzyzdroje.pl • www.wolin-uznam.pl
Międzynarodowy Dom Kultury – ul. Bohaterów Warszawy 20 • 91 328 26 00 • www.mdkmiedzyzdroje.com
Miejska Biblioteka Publiczna – ul. Norwida 15 • 91 328 04 42 • www.biblioteka.miedzyzdroje.pl
Policja – ul. Mickiewicza 14 • 997 • 112 • 91 382 53 35
Straż Miejska – ul. Książąt Pomorskich 5 • 985 • 91 327 56 40
Straż Pożarna – ul. Kolejowa 25 • 998 • 112 • 91 328 06 80 • 91 328 05 69
Urząd Morski – ul. Skłodowskiej-Curie 18 • 91 328 25 65 • 91 328 01 19
Poczta Polska – ul. Gryfa Pomorskiego 7 • 91 328 01 40 • 91 328 02 02
Woliński Park Narodowy – ul. Niepodległości 3 • 91 328 07 27 • 91 328 07 37 • www.wolinpn.pl
Zakład Ochrony Środowiska – ul. Nowomyśliwska 86 • 91 328 08 73
Zakład Wodociągów i Kanalizacji – ul. Przy Wodociągach 3 • 91 328 02 47

INFORMACJA TURYSTYCZNA / TOURIST INFORMATION / TOURISTISCHE INFORMATION

Informacja Turystyczna – ul. Bohaterów Warszawy 20 • 91 328 26 00 • 91 328 27 78 • www.mdkmiedzyzdroje.com
PTTK – ul. Kolejowa 2 • 91 328 04 62 • www.pttk-miedzyzdroje.com
Informacja Turystyczna – „VIKING TOUR” – ul. Niepodległości 2a • 91 328 02 09 • www.vikingtour.com.pl

POGOTOWIE / EMERGENCY SERVICE / RETTUNGSDIENST

Pogotowie Energetyczne – ul. Polna 65991 • 91 322 04 00
Pogotowie Ratunkowe – ul. Gryfa Pomorskiego 3 999 • 112

ZDROWIE / HEALTH / GESUNDHEIT

NZOZ „Partnermed” – ul. Kopernika 4 • 91 328 01 79 • 91 328 04 69
NZOZ – ul. Polna 57 • 91 328 26 05
Euro-Apteka – Gryfa Pomorskiego 25
Apteka „Morska” – Krasieckiego 10b • 91 328 21 20
Apteka „Astra” – Światowida 17/6 • 91 328 17 55
Sklep Zielarski – Plac Neptuna • 91 328 16 22

KOMUNIKACJA / TRANSPORT SERVICES / VERKEHR

PKS Informacja – Kamień Pomorski • ul. Dworcowa 91 • 382 05 52 • www.pkskamienpom.pl
PKP Informacja – Szczecin • ul. Kolumba 1 • 19 757
Radio Taxi – 91 328 28 66
Halo Taxi – 91 328 28 88
Postój taksówek – ul. Niepodległości • 91 328 05 45
Emilbus - przewozy pasażerskie – 91 321 31 00
Międzyzdroje – Szczecin – Międzyzdroje,
 Międzyzdroje – Kamień Pomorski – Międzyzdroje
Jomsborg - przewozy pasażerskie – 91 321 23 75
Międzyzdroje – Szczecin – Międzyzdroje • www.jomsborg.com.pl

BANKI / BANKS / BANKEN

PKO BP – ul. Gryfa Pomorskiego 21/8 • 91 328 27 82
Bank WBK – ul. Niepodległości 2c/2 • 91 328 11 32
BGŻ – ul. Książąt Pomorskich 1 • 91 328 08 03
Spółdzielcza Grupa Bankowa – ul. Światowida 10 • 91 328 01 17

BANKOMATY / CASH POINTS / BANKOMATEN

PKO BP – ul. Gryfa Pomorskiego 21/8
Kredyt Bank – ul. Zwycięstwa 1
BGŻ – ul. Książąt Pomorskich 1
PKO S.A. – ul. Promenada Gwiazd 4
Bank Spółdzielczy – ul. Światowida 19
SGB-BŚ – ul. Niepodległości 2a
SGB-BŚ – ul. Gryfa Pomorskiego 56

POLA NAMIOTOWE, CAMPING / CAMPSITES, CAMPING / ZELTPLATZ, CAMPING

Gromada – ul. Aleja Róż 15 • 91 328 07 79
Janusz Klucha – ul. Niepodległości 10 • 91 328 15 37
C-200 – ul. Polna 23a • 91 328 05 84

ŚWIĄTYNIE, MIEJSCA KULTU / CHURCHES / KIRCHEN

Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Piotra Apostoła – ul. Lipowa 2 • 91 328 12 41 • 91 328 01 56
Kaplica Stella Matutina – ul. Krótka 5 • 91 328 11 56
Parafia Rzymsko-Katolicka Matki Bożej Jasnogórskiej – 91 328 41 04 • Lubin, ul. Kościelna 57
Parafia Rzymsko-Katolicka, Wapnica – ul. Turkusowa 9 • 91 328 41 04
Kościół Ewangelicznych Chrześcijan. Zbór – Emili Plater 30 • 91 328 04 75
Zbór Świadków Jehowy – ul. Ustugowa 10

SPORT / SPORT / SPORT

Stadion Miejski – ul. Gryfa Pomorskiego 61 • 91 328 08 73 • www.miedzyzdroje.pl/sport/stadion
Basen, pole golfowe – Hotel Amber Baltic • ul. Promenada Gwiazd 1 • 91 322 85 00 • www.hotel-amber-baltic.pl
Basen – Hotel Wolin • ul. Nowomyśliwska 76 • 91 328 10 35 • www.hotelwolin.pl
Basen – Rezydencja Bielik • ul. Poprzeczna 4 • 91 328 28 02 • www.rezydencja-bielik.pl
Basen – Ośrodek Wypoczynkowy SPA Bagiński & Chabinka • 91 326 72 00 • ul. Gryfa Pomorskiego 74 • www.miedzyzdrojespa.pl
Korty tenisowe, boisko wielofunkcyjne – 91 382 85 40 • www.miedzyzdroje.pl/sport/sporting
Ośrodek Szkolenia Mistrzowskiego Klubu Biegacza Sporting – ul. Al. Róż 7
Hala Sportowa im. Andrzeja Grubby – ul. Leśna • 91 322 90 42 • www.hala.miedzyzdrojevel.pl
Korty tenisowe, basen – Hotel Aurora • ul. Bohaterów Warszawy 17 • 91 328 13 75 • www.hotel-aurora.pl
Port jachtowy Wapnica – Bosmanat • ul. Turkusowa 3 c • 88 551 40 00

STACJE PALIW / GAS STATIONS / TANKSTELLE

Stacja Paliw PKN Orlen – ul. Niepodległości • 91 328 15 66 • 91 328 04 33
Stacja Paliw Statoil – Nowomyśliwska 88 • 784 639 315 • 601 401 153

AUTO USŁUGI / AUTO SERVICE / AUTODIENST

Euro-Auto-Części – ul. Polna 42b • 91 328 26 06
Auto-myjnia – ul. Polna 42 • 91 327 89 99
Wulkanizacja – ul. Polna 65c • 91 328 06 06
Usługi Mechaniki pojazdowej i blacharstwa – ul. Ustugowa 16 • 91 328 07 00
Sklep motoryzacyjny „Carlech” – ul. Kolejowa 41a • 91 328 10 51
Mechanika samochodowa – Lubin, ul. Łagodna 1 • 91 328 41 64

Atrakcje

 1. ALEJA GWIAZD – dzieło prof. Adama Myjaka związane z organizowanym od 1996r. Festiwałem Gwiazd. Jest to nietypowa aleja, na której uwieczniono w brązie ponad 150 odcisków dłoni artystów reprezentujących wszystkie dziedziny sztuki.

2. MOLO – o długości 395 m, najdłuższe betonowe molo w Polsce. Pierwsze drewniane molo zostało wybudowane i oddane do użytku 1 lipca 1906 roku. Molo jest ulubionym miejscem nie tylko zakochanych odwiedzających Międzyzdroje, ale także wszystkich turystów podziwiających morską panoramę podczas letnich zachodów słońca i jesiennych widowiskowych sztormów.

3. GABINET FIGUR WOSKOWYCH – wystawa woskowych postaci naturalnej wielkości ludzi ze świata nauki polityki, sztuki i bajki. Jest jednym z większych obiektów tego typu w Polsce.

4. PLANETARIUM – na 7 metrowej kopule wyświetlane są za pomocą cyfrowego projektoru trójwymiarowe obrazy pochodzące z kosmosu. Planetarium może pomieścić 54 widzów. Znajduje się w tym samym budynku, co Gabinet Figur Woskowych i kino „Eva” przy ul. Bohaterów Warszawy 19 w Międzyzdrojach.

5. MIĘDZYNARODOWY DOM KULTURY – budynek z końca XIX w. w stylu neoklasyzystycznym, wpisany do rejestru zabytków, usytuowany przy nadmorskiej promenadzie na łagodnym wzniesieniu przy Parku im. F. Chopina. Budynek zdobią wspaniałe elewacje i atrakcyjne wnętrza, to miejsce licznych wystaw, koncertów i imprez kulturalnych.

6. ZAGRODA POKAZOWA ŻUBRÓW – oddalona od miasta o 1,2 km, na terenie Wolińskiego Parku Narodowego. Jest to kompleks edukacyjny z pełną infrastrukturą turystyczną. Znajduje się tu stado okazałych żubrów oraz wybiegi dla innych zwierząt leśnych.

7. ŚCIEŻKA PRZYRODNICZO-HISTORYCZNA „BIAŁA GÓRA” – umożliwi zapoznanie się z zabytkami polskiej architektury militarnej. Na 1300. m szlaku podziwiać można obiekty 17. Baterii Artylerii Stałej (BAS) zbudowanej na przełomie lat 40. i 50. XX wieku.

8. PARK im. FRYDERYKA CHOPINA – założony przez Arnolda Lejeune w XIX wieku, rosną w nim efektowne okazy dębów, platany pochodzenia greckiego, żywotniki i cisy.

Tourist Attractions

 1. STAR ALLEY – the work of prof. Adam Myjak, created for the purposes of the Stars Festival organized since 1996. This untypical alley features 150 cast in bronze palm imprints of artists representing all fields of art.

2. PIER – 395 meters long, this is the longest concrete pier in Poland. The first wooden pier was constructed and transferred for use on 1 July 1906. The pier is not only the most favorite place of lovers visiting Międzyzdroje but also of all tourists admiring the marine panorama during summer sunsets and spectacular storms in fall.

3. WAXWORKS ROOM – exhibition of life-sized wax figures from the world of politics, art and fairy tales. This is one of the biggest waxworks galleries in Poland.

4. PLANETARIUM – 3D images from cosmos are displayed via a digital projector on a 7-meter dome. The planetarium has a capacity of 54 spectators. It is located in the same building as the Waxworks Room and 'Eva' cinema at 19 Bohaterów Warszawy Street in Międzyzdroje.

5. INTERNATIONAL COMMUNITY CENTER – a building from the end of the 19th c. built in a neoclassical style, entered into the register of old buildings and monuments, and located by the seaside promenade on a gentle hill near the Fryderyk Chopin Park. The center, decorated with fabulous and attractive interior, holds numerous exhibitions, concerts and cultural events.

6. BISON DISPLAY ENCLOSURE – located at the distance of 1.2 km away from the town, at the area of the Woliński National Park. This is an educational complex with complete tourist infrastructure. The place holds a herd of impressive European bison and pens for forest animals.

7. THE 'BIAŁA GÓRA' TRAIL OF NATURE AND HISTORY – enables to get acquainted with monuments of the Polish military architecture. On a 1300-meter trail, one may admire facilities of the 17th Battery of Fixed Artillery constructed at the turn of the 40s and 50s of the 20th century.

8. THE FRYDERYK CHOPIN PARK – established by Arnold Lejeune in the 19th c. with spectacular specimens of oak trees, plane trees of Greek origin, thujas and yew trees.

Sehenswürdigkeiten

 1. DIE STARALLEE – das Werk von Prof. Adam Myjak, das mit dem seit 1996 veranstalteten Starfestival verbunden ist. Es ist eine außergewöhnliche Allee, wo über 150 Handabdrücke von Künstlern in Bronze festgehalten sind und wo sich Denkmäler befinden, die die bedeutenden Persönlichkeiten des Kinos und Theaters darstellen.

2. DIE SEEBRÜCKE – mit der Länge von 395 Metern ist die Seebrücke in Międzyzdroje die längste Betonseebrücke Polens. Die erste Holzseebrücke wurde 1906 erbaut und am 1. Juli dieses Jahres der Benutzung freigegeben. Die Brücke ist der Lieblingsort nicht nur der Międzyzdroje besuchenden Verliebten, sondern auch aller Touristen, die das Seepanorama beim Sonnenuntergang im Sommer und bei den spektakulären Stürmen im Herbst bewundern wollen.

3. DAS WACHSFIGURENKABINETT – eine Ausstellung der lebensgroßen aus Wachs modellierten Figuren aus der der Politik-, Kunst- und Märchenwelt. Es ist eins der größten Objekte dieser Art in Polen.

4. DAS PLANETARIUM – auf der Innenfläche der halbkugelförmigen (7 Meter) Kuppel werden dreidimensionale Bilder der Sternenhimmels von einem speziellen digitalen Projektor erzeugt. Das Planetarium fasst 54 Personen. Es befindet sich in demselben Gebäude wie das Wachsfigurenkabinett und Kino „Eva“, Bohaterów-Warszawy-Straße 19 in Międzyzdroje.

5. DAS INTERNATIONALE KULTURZENTRUM – das neoklassizistische Gebäude vom Ende des 19. Jahrhunderts, das auf der polnischen Denkmalliste steht, ist auf dem sanften Hügel am F. Chopin-Park an der Seepromenade situiert. Das Gebäude zeichnet sich durch prachtvolle Fassaden und attraktive Innenräume aus. Es ist der Ort zahlreicher Ausstellungen, Konzerte und kultureller Veranstaltungen.

6. DAS WISENTGEHEGE – von der Stadt ca. 1,2 km entfernt, auf dem Gebiet des Nationalparks Wolin. Es ist ein Komplex mit Bildungsfunktion und mit voller Infrastruktur für Tourismus. Dort befindet sich eine Wisentherde und Gehege für andere Waldtiere.

7. DIE GESCHICHTLICHE NATURROUTE „BIAŁA GÓRA” – ermöglicht die Bekanntmachung mit den Sehenswürdigkeiten der polnischen Militärarchitektur. Auf der 1300 Meter langen Route kann man die Objekte der 17. Batterie der Festen Artillerie (Bateria Artylerii Stałej = BAS) bewundern, die um die Wende der 40er zu den 50er Jahren des 20. Jahrhunderts erbaut wurde.

8. DER CHOPIN-PARK – gegründet von Arnold Lejeune im 19. Jahrhundert. In dem Park gibt es eindrucksvolle Eichen, Platanen griechischer Herkunft, Thujen und Eiben.

9. SCHODY RELACJI PLAŻA – KAWCZA GÓRA – to obiekt wyjątkowy. Najdłuższe na polskim wybrzeżu schody o łącznej długości 128,5 m pozwalają wspiąć się na brzeg klifowy o wysokości 51 m. Znajdujące się po drodze tarasy widokowe umożliwiają podziwianie rozległej panoramy Zatoki Pomorskiej.

10. MUZEUM PRZYRODNICZE WOLIŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO – obok gatunków pospolitych, jak zięba, zając, jeź czy jaskółka obejrzyć można tu gatunki rzadkie: wilka, fokę, morświna, sokoła wędrownego czy rybołowa. Dodatkową atrakcją jest kopia największego znalezionego nad Bałtykiem bursztynu.

11. KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. PIOTRA APOSTOŁA – z 1862 r. – usytuowany na Królewskim Wzniesieniu, którego wieża dominuje nad krajobrazem miasta. Architektem był Friedrich August Stüler, a współautorem projektu i znaczącym sponsorem był król pruski Fryderyk Wilhelm IV.

12. KAPLICA STELLA MATUTINA – z 1902 r. z ryglową wieżyczką. Siedziba Sióstr Boromeuszek, które pełnią swoją posługę w Międzyzdrojach nieprzerwanie od ponad 100 lat. Do 1945 roku kaplica była jedyną świątynią katolicką na wyspie Wolin.

13. DROŻKOWE ŁĄKI – ta wyjątkowa ścieżka edukacyjna skrywa tajemniczy świat paproci oraz cały pakiet wiedzy botanicznej. Ścieżka „Paprocie” wiedzie przez podmokłe siedlisko, w którym możemy podziwiać piękne kosaćce, fioletkę poszarpaną, wiciokrzew pomorski, turówkę wonną zwaną żubrówką.

14. GOSAŃ (94 m.n.p.m) – najwyższe w Polsce wzniesienie klifowe. Dojazd drogą nr 102 w kierunku Kołobrzegu (ok. 4 km od centrum Międzyzdrojów). Na miejsce dociera się przez malownicze wzgórza porośnięte stuletnimi bukami i dębami.

15. WZGÓRZA ST. KOZIEROWSKIEGO – punkt widokiem na panoramę Międzyzdrojów. Wzgórza okalają miasto od południowego wschodu. Nazwa ich upamiętnia polskiego uczonego, historyka, który szczególnie zasłużył się w ustaleniu nazw miejscowości na Ziemiach Odzyskanych.

16. ŚCIEŻKA PRZYRODNICZA – MIĘDZYDROJSKIE POMNIKI PRZYRODY – obejmuje 20 najciekawszych okazów drzew uznanych za pomniki przyrody: buki, dęby, bukszpan, wiśnię ptasie i inne. Na tablicach zawarte są informacje o imionach drzew, ich wieku, ciekawostki przyrodnicze. Ścieżka jest w pełni dostosowana dla osób niepełnosprawnych.

9. STAIRS LEADING FROM THE BEACH TO KAWCZA MOUNTAIN – are exceptional. The longest on the Polish coast, with the total length of 128.5 m, the stairs enable to climb the cliffy 51-meter shore. Observation decks located on the way allow admiring the vast panorama of the Pomeranian Bay.

10. MUSEUM OF THE WOLIN NATIONAL PARK – apart from such common species like chaffinch, hare, or swallow, one may also admire such rare species as: wolf, seal, harbor porpoise, peregrine falcon or osprey. Additional attraction is the copy of the biggest amber found on the Baltic shore.

11. THE ST. PETER THE APOSTLE PARISH CHURCH – dedicated to St Peter the Apostle from 1862 – located on the Royal Hill (Królewskie Wzniesienie), with its tower dominating over the town landscape. The church was designed by Friedrich August Stüler, an architect, while Frederick William IV, King of Prussia, was the co-author of the project and a prominent sponsor.

12. STELLA MATUTINA CHAPEL – with a spandrel beam tower, dates back to 1902. This is the seat of Sisters of St Charles Borromeo, who have unceasingly ministered in Międzyzdroje for more than 100 years. Till 1945 the chapel was the only catholic temple on Wolin Island.

13. DROŻKOWE ŁĄKI NATURE RESERVE – this exceptional educational path enshrines in mystery the world of ferns and the whole package of botanical knowledge. The ‘Fern’ path runs through a marshy habitat where one may admire beautiful irises, ragged robin, woodbine, and Hierochloa odorata called sweet grass.

14. GOSAŃ (94 m above sea level) – the highest cliff in Poland, accessed via road no. 102 in a direction to Kołobrzeg (approx. 4 km from the center of Międzyzdroje). The road leads through picturesque hills covered with hundred-year-old oak and beech trees.

15. KOZIEROWSKI HILLS – a beauty spot with a view over the panorama of Międzyzdroje. The hills surround the town from the south-east. Their name commemorates a Polish scholar and a historian who has significantly contributed to the establishment of place names on Regained Territories.

16. NATURE TRAIL – NATURAL MONUMENTS IN MIĘDZYDROJE – The trail covers 20 most interesting specimens of trees considered to be monuments of nature: beech, oak, box, bird cherries and other trees. Information boards provide names of the trees, their age and curiosities from the world of nature. The trail is fully adjusted to the disabled.

9. DIE TREPPE VON KAWCZA GÓRA ZUM STRAND – ist eine einzigartige Attraktion. Die längste Treppe an der polnischen Küste – mit der Gesamtlänge von 128.5 Kilometern – ermöglicht es, das 51 Meter hohe Steilufer zu besteigen. Die sich auf dem Weg befindenden Aussichtsterrassen bieten einen breiten Rundblick auf die Pommersche Bucht (Zatoka Pomorska).

10. DAS NATURMUSEUM DES NATURPARKS WOLIN – hier sind neben den allgemein auftretenden Tiergattungen wie der Buchfink, Hase, Igel oder die Schwalbe auch seltene Gattungen wie der Wolf, die Robbe, der Schweinswal, Wanderfalke oder Fischadler zu sehen. Eine zusätzliche Attraktion ist die Kopie des größten an der Ostsee gefundenen Bernsteins.

11. ST.-PETER-KIRCHE AUS DEM JAHR 1862 – situiert auf dem Królewskie Wzniesienie (Königshügel). Sein Turm überragt die Stadtlandschaft. Die Kirche wurde nach dem Entwurf des Architekten Friedrich August Stüler erbaut, wozu auch der preußische König Friedrich Wilhelm IV als Mitautor des Projekts und Sponsor beigetragen hat.

12. DIE STELLA-MATUTINA-KAPELLE aus dem Jahr 1902 mit einem Fachwerkdachreiter. Der Sitz von Barmherzigen Schwestern vom hl. Karl Borromäus, die seit über 100 Jahren in Międzyzdroje fortwährend tätig sind. Bis 1945 fungierte die Kapelle als die einzige katholische Kirche auf der Insel Wolin.

13. „DROŻKOWE ŁĄKI“ – diese einzigartige Bildungsroute verbergt die geheimnisvolle Welt der Farne sowie eine Fülle von botanischem Wissen. Die Farne-Route führt durch das Feuchthabitat, woschöne Schwertliliengewächse, die Kuckucks-Lichtnelke, das Wald-Geißblatt oder das Duftende Mariengras – auch Bisongras genannt – zu bewundern sind.

14. GOSAŃ (94 m ü. NHN) – das höchste Kliffhügel Polens. Die Zufahrt mit der Straße 102, Richtung Kołobrzeg (ca. 4 Kilometer vom Międzyzdroje-Stadtzentrum). Der Weg zum Ort ist von malerischen, mit hundertjährigen Buchen und Eichen bewachsenen Hügeln umgeben.

15. KOZIEROWSKI-HÜGEL (WZGÓRZA KOZIEROWSKIEGO) – ein Punkt, der einen Rundblick auf Międzyzdroje bietet. Die Hügel umgeben die Stadt im Südosten. Der Name erinnert an den polnischen Wissenschaftler, Geschichtsforscher, der sich um die Bestimmung der Ortsnamen auf den sogenannten „Wiedergewonnenen Gebieten“ verdient machte.

16. NATURROUTE „NATURDEM KÄMÄLER IN MIĘDZYDROJE“ – Die Route umfasst 20 interessanteste Baumexemplare, die auf Naturdenkmaliste stehen: Buchen, Eichen, Buchsbäume, Vogel-Kirschbäume und andere. Auf den Schildern sind Informationen zu den Namen der Bäume, Alter, und interessante Naturneugierkeiten zu lesen. Die Route ist den Bedürfnissen von Behinderten völlig angepasst.

 **GINA MIĘDZYDROJE -
SOŁECTWA WICKO, WAPNICA,
LUBIN**

17. STANOWISKO BRONI V-3 W WICKO – jedyna w Polsce ekspozycja tajnej broni niemieckiej V3, z okresu II wojny światowej. Ekspozycja umiejscowiona w bunkrze, gdzie były składowane pociski V3. W pobliżu bunkra znajdują się betonowe podstawy, pozostałości po działach dalekiego zasięgu.

18. PORT JACHTOWY W WAPNICY – usytuowany na wschodnim brzegu jeziora Wicko Wielkie w północnej zatoce Zalewu Szczecińskiego. Wyjątkowe i malownicze położenie portu wśród zieleni Wolińskiego Parku Narodowego, nowoczesna architektura zabudowy przystani i bardzo mała odległość do Morza Bałtyckiego dla prowadzenia czynnej formy wypoczynku i rekreacji opartej na turystyce wodnej przeznaczonej dla każdej grupy wiekowej.

19. JEZIORO TURKUSOWE W WAPNICY – jezioro o oryginalnym kolorze wody; nad jeziorem górują lesiste wzgórza, znajduje się ścieżka edukacyjna, koło ścisłego rezerwatu im. prof. Szafera. Do lat 50 tych ubiegłego wieku znajdowała się tu kopalnia kredy, która została zalana tworząc jezioro o oryginalnym kolorze.

20. WZGÓRZE ZIELONKA W LUBINIE – to atrakcyjny punkt widokowy, do którego można dojść od Jeziora Turkusowego lub z miejscowości Lubin. Ze wzgórza Zielonka roztacza się widok na prawdziwy „ptasi raj” – Deltę Wsteczną Świna.

21. NEOGOTYCKI KOŚCIÓŁ POD WEZWANIEM MATKI BOSKIEJ JASNOGÓRSKIEJ W LUBINIE (XIX w.) ze strzelistą ceglana wieżą. Do końca II wojny światowej kościół był świątynią protestancką. Przed wejściem granitowa chrzcielnica z XII w, pochodząca prawdopodobnie z poprzedniej świątyni.

22. GRODZISKO ŚREDNIOWIECZNE – położone nad zalewowym klifem. Jest to pozostałość po wczesnosłowiańskim grodzie Wolinian (IX-XII w), ekspozycja fragmentów ceramiki. Na wzgórzu przygotowano lunety obserwacyjne i tarasy widokowe, z których roztacza się widok na Zalew Szczeciński oraz Krainę 44 Wysp.

 **MIĘDZYDROJE COMMUNE -
WICKO, WAPNICA AND LUBIN VIL-
LAGES**

17. V-3 in WICKO – the only one in Poland, this is a display of secret V3 German weapons from WWII period. The exhibition is held in a bunker where V3 missiles were stored. In the vicinity of the bunker, there are concrete bases - remains of long-range missiles.

18. SAILING MARINA IN WAPNICA – located on the eastern shore of Lake Wicko Wielkie in the northern bay of Szczecin Lagoon. The picturesque and unique location, among the greenery of the Wolin National Park, state-of-the-art architecture of the marina building development, as well as short distance to the Baltic Sea, are conducive to active forms of leisure and recreation based on water tourism tailored to every age group.

19. LAKE TURKUSOWE IN WAPNICA – a lake of original colour; towered with woody hills, an educational trail runs near the Władysław Szafer Nature Reserve. Till the 50s of the previous century, the place of a chalk pit which was later flooded, creating a lake of original color.

20. ZIELONKA HILL IN LUBIN – an attractive beauty spot which can be reached from Lake Turkusowe or from Lubin. The Zielonka Hill provides a view over real “birds’ paradise” – the Reverse Delta of the River Świna.

21. NEO-GOTHIC CHURCH DEVOTED TO THE MOTHER OF GOD OF JASNA GÓRA IN LUBIN – (19c.) with a soaring brick tower. Till the end of WWII, the church was a Protestant temple. In front of the entrance there is a granite baptismal font from the 12th c. being, most probably, the remains of the former temple.

22. MEDIEVAL SETTLEMENT – located on the lagoon cliff, is all that remains of the early Slavic town of Wolin settlers (9-12th c.) – exhibition of pottery fragments. The hill houses telescopes and observation decks with a view over the Szczecin Lagoon and the Land of 44 islands.

 **DIE GEMEINDE MIĘDZYDROJE - DIE
SCHULZENÄMTER WICKO, WAPNICA
LUBIN**

17. V-3 WAFFENSTAND IN WICKO – die einzige Ausstellung der deutschen V-3 Geheimwaffen aus dem Zweiten Weltkrieg. Die Ausstellung ist in einem Bunker situiert, in dem V-3 Geschosse gelagert wurden. In der Nähe des Bunkers befinden sich Betongestelle – die Überreste der Langstreckenkanonen.

18. DER YACHTHAFEN IN WAPNICA – situiert am Ostufer des Wicko Wielkie See (Jezioro Wicko Wielkie) in der Nordbucht des Stettiner Haffs (Zalew Szczeciński). Der Hafen ist in einer malerischen von grünen Gebieten des Nationalparks Wolin umgebenen Gegend gelegen und bietet moderne Architektur der Hafengebäude sowie die Nähe von Ostsee, was aktive Erholung und Wassertouristik für jede Altersgruppe fördert.

19. DER TÜRKISSEE (JEZIORO TURKUSOWE) IN WAPNICA – am See ragen walreiche Hügel und befindet sich eine Bildungsroute neben dem Władysław-Szafer-Totalreservat. Bis in die 60er Jahre des vorigen Jahrhunderts befand sich hier eine Kreidegrube, die überschwemmt wurde. Als Ergebnis entstand der See mit origineller türkisblauer Farbe.

20. ZIELONKA-HÜGEL (WZGÓRZE ZIELONKA) – ist ein attraktiver Aussichtspunkt, an den man vom Türkissee oder aus der Ortschaft Lubin gelangen kann. Von hier bietet sich Aussicht auf ein echtes „Vogel-Paradies“, d.h. auf das Delta des Świna-Flusses.

21. DIE NEUGOTISCHE GOTTESMUTTER-AUS-JASNA-GÓRA-KIRCHE – (Kościoł pod wezwaniem Matki Boskiej Jasnogórskiej) in Lubin (aus dem 19. Jahrhundert) mit einem hohen Ziegturm. Bis Ende des Zweiten Weltkrieg fungierte sie als protestantische Kirche. Vor dem Eingang befindet sich ein Granit Taufbecken aus dem 12. Jahrhundert, wahrscheinlich aus der vorherigen Kirche.

22. MITTELALTERLICHE WALLBURG – die Reste der frühslawischen Velunzani-Burganlagen (aus dem 9. – 12. Jahrhundert), gelegen am Haffkliff, mit einer Ausstellung der Keramik-Bruchstücke. Auf dem Hügel befinden sich Beobachtungsfernrohre und Aussichtsterrassen, die einen Rundblick auf Stettiner Haff und das Land der 44 Inseln bieten.

Szlaki turystyczne

 czarny szlak – z Międzyzdrojów przez Kawczą Górę i Kwasowo łączy się z zielonym szlakiem prowadząc do Zagrody Żubrów WPN, czerwony - biegnący brzegiem morza do Wisetki ok. 11 km, szlak zielony – prowadzący obok Zagrody Pokazowej Żubrów nad Jeziora Warnowskie ok. 8 km, szlak niebieski i szlak św. Jakuba (prowadzące zbieżnie przez teren gminy) – nad Jezioro Turkusowe w Wapnicy i dalej na wybrzeże Zalewu Szczecińskiego do Wolina ok. 26 km. Wszystkie szlaki mają swój początek przy muzeum Wolińskiego Parku Narodowego przy ul. Niepodległości 3 w Międzyzdrojach.

DROŹKOWE ŁĄKI Ścieżka przyrodnicza „Paprocie” – ta wyjątkowa ścieżka edukacyjna skrywa tajemniczy świat paproci oraz cały pakiet wiedzy botanicznej. Ścieżka „Paprocie” wiedzie przez podmokłe siedlisko, w którym możemy podziwiać piękne kosańce, firletkę poszarpaną, wiciokrzew pomorski, turówkę wonną zwaną żubrowką. Ciekawostką jest miejsce, w którym zobaczyć można efekty pracy bobrów, ale również bardzo rzadkie gatunki paproci: okazałego długosza królewskiego i małą paproć o zaledwie jednym liściu asymilacyjnym – nasięźrzał pospolity. Lokalizacja ścieżki jest wyjątkowo korzystna. Aby do niej dotrzeć, jadąc z Międzyzdrojów w stronę Świnoujścia, na rondzie zlokalizowanym za Międzyzdrojami należy jechać prosto ok. 200 m. Tam zatrzymujemy samochód i dalej podążamy już pieszo. Początkowo ścieżka prowadzi wzdłuż nasypu drogowego, jednak niedaleko potem skręcamy do lasu i zaczynamy przyrodniczą przygodę.

Tourist trails

 Black trail – from Międzyzdroje through Kawcza Mountain and Kwasowo connects with the green trail leading to the Bison Display Enclosure in Woliński National Park, Red trail – stretches along the seaside to Wisetka for approx. 11 km, Green trail – passes by the Bison Display Enclosure to Lakes Warnowskie, for approx. 8 km, Blue trail and the Way of St. James (converging through the Commune area) – to Lake Turkusowe in Wapnica and farther to the coast of the Szczecin Lagoon to Wolin, for approx. 26 km. All trails start their course by the Museum of Woliński National Park at 3 Niepodległości Street in Międzyzdroje.

DROŹKOWE ŁĄKI Nature Reserve – “Ferns” – natural path – this exceptional educational path enshrines in mystery the world of ferns and the whole package of botanical knowledge. The ‘Ferns’ path runs through a marshy habitat where one may admire beautiful irises, ragged robin, woodbine, and Hierocloe odorata called sweet grass. The place is a veritable curiosity as one may witness effects of beaver activity, rare fern species: impressive royal fern and a small fern with only one assimilative leaf – adder’s-tongue. The trail location is exceptionally favourable. To access it, when driving from Międzyzdroje to Świnoujście, at the roundabout located behind Międzyzdroje, one has to drive straight for about 200 m. Stop the car and continue the trip on foot. At first the trail runs along the road embankment, but soon it enters the forest, setting you off on a natural adventure.

Touristenwege

 schwarz – aus Misdroy über Kawcza Góra und Kwasowo; der Weg verbindet sich mit dem grünen Weg und führt zum Wisentgehege in Nationalpark Wolin rot – das Seeufer entlang bis Wisetka, ca. 11 Kilometer, grün – neben dem Wisentgehege bis Warnowskie-Seen, ca. 8 Kilometer, blau – zum Türkissee in Wapnica und weiter das Ufer des Stettiner Haffs entlang bis zur Insel Wolin, ca. 26 Kilometer, Alle Touristenwege haben ihren Anfang am Naturmuseum des Naturparks Wolin, Niepodległości-Straße 3 in Międzyzdroje.

DROŹKOWE ŁĄKI Der Bildungsweg “Farne” – diese einzigartige Bildungsrouten verbirgt die geheimnisvolle Welt der Farne sowie eine Fülle von botanischem Wissen. Die Farne-Route führt durch das Feuchthabitat, wo schöne Schwertlilien-gewächse, die Kuckucks-Lichtnelke, das Wald-Geißblatt oder das Duftende Mariengras – auch Bisongras genannt – zu bewundern sind. Interessant ist dazu der Platz, wo man die Effekte der Arbeit von Bibern beobachten kann, sowie rare Farn-gattungen: den prächtigen Königsfarn und einen kleinen Farn mit nur einem Ernäh-rungsblatt – die Gewöhnliche Nattern-zunge. Die Situierung der Route ist äußerst günstig. Um zu ihr zu gelangen soll man, wenn man aus Misdroy in Richtung Swinemünde fährt, an der Kreuzung mit Kreisverkehr hinter Misdroy 200 m gradeaus fahren. Dort hält man das Auto und geht weiter zu Fuß. Am Anfang führt die Route Straßendamm entlang, jedoch nach einigen Metern biegt man in den Wald und das Naturabenteuer beginnt.

Szlakiem drzew pomnikowych w Międzyzdrojach

W Międzyzdrojach znaleźć można niesłychanej urody drzewa pomnikowe będące świadkami historii miasta oraz urozmaicheniem jego krajobrazu. W przewodniku znajdują się opisy 15 okazów pomnikowych. Każdy z nich to odrębna powieść o gatunku, który reprezentuje oraz ciekawa historia konkretnego egzemplarza. Mieszkańcy Międzyzdrojów docenili wartość, jaką wnoszą do miasta pomnikowe drzewa i nadali każdemu oryginalne imię. Najstarszym z okazów znajdujących się na Szlaku jest dąb bezszypułkowy „Regalinda”, który pamięta jeszcze czasy baroku – jego wiek szacowany jest na około 350-400 lat, a nazwa przypomina siostrę króla Polski Mieszka II. Przedstawicielem egzotycznym jest z kolei żywotnik olbrzymi – gatunek z rodzaju tuj, który w stanie dzikim występuje jedynie na obszarze Ameryki Północnej, a do Europy został sprowadzony w połowie XIX wieku, jako drzewo parkowe. Inny rzadki okaz to kasztan jadalny, którego owoce są jedną z najdawniej spożywanych przez człowieka roślin. Pierwotnie występował jedynie w krajach śródziemnomorskich i na obszarze Azji Mniejszej, a rozpowszechniony został w czasach panowania Rzymian. W Polsce spotkać można nieliczne drzewa z tego gatunku, zwykle w parkach lub ogrodach botanicznych. Tutejszy egzemplarz jest najmłodszym drzewem pomnikowym w Międzyzdrojach i liczy około 40-50 lat. Ponadto na Szlaku znalazły się także gatunki jak: cis pospolity, wiśnia ptasia, bukszpan zwyczajny, bluszcz pospolity, sosna zwyczajna oraz dąb szypułkowy i bezszypułkowy.

On the route of monument trees in Międzyzdroje

In Międzyzdroje one can find monument trees of extreme beauty which are the witnesses to the city's history and a diversion of the landscape. The guide provides description of 15 monument specimens. Each one of them is an individual story of species that it represents and an interesting history of a particular tree. The citizens of Międzyzdroje have appreciated the value that the monument trees added to the city and have given each one of them an unconventional name.

The oldest specimen is the common oak tree 'Regalinda', which still remembers the Baroque era as its age is estimated at 350-400 years, and its name reminds of the sister of Polish King, Mieszko II. On the other hand, there is an exotic representative – the giant cedar, a species from the thuja kind, which wildly grows only in North America and was brought to Europe as a park tree in the middle of the 19th century. Another rare specimen is the marron whose fruit were the first plants eaten by humans. Originally, it occurred only in the Mediterranean countries and in Asia Minor and was popularised during the Roman Empire. In Poland, only rare trees of this species can be found – usually in parks and botanic gardens. The tree in Międzyzdroje is the youngest monument tree here and is about 40-50 years of age. Other species which can be found on the Route are: common yew, wild cherry, common ivy, Scots pine and pedunculate and sessile oak.

Die Route der Baumdenkmäler in Międzyzdroje

In Międzyzdroje kann man außer dem Strand und der Promenade auch einzigartige Baumdenkmäler bewundern, die Zeugen der Stadtgeschichte sind und eine Abwechslung der Landschaft bilden. Der Führer beinhaltet Beschreibungen von 15 Naturdenkmälern. Jede von ihnen bildet eine getrennte Erzählung über die repräsentierte Art und eine interessante Geschichte des gegebenen Exemplars. Die Einwohner von Międzyzdroje haben den Wert, den die Baumdenkmäler der Stadt verleihen, richtig eingeschätzt und jedem Exemplar einen originellen Namen gegeben. Es lohnt sich den Blick zu den Baumkronen zu heben, um ihre zeitlose Schönheit zu erblicken. Das älteste Exemplar der Route ist die Traubeneiche „Regelindis“, die aus der Barockzeit stammt. Ihr Alter wird für ungefähr 350-400 Jahre geschätzt und ihr Name erinnert an die Schwester des polnischen Königs, Mieszko II. Ein exotischer Vertreter ist dagegen der Riesenlebensbaum – eine Art aus der Gattung der Tuijen, die in der Wildnis ausschließlich auf dem Gebiet von Nordamerika vorkommt. Sie wurde nach Europa in der Mitte des 19. Jahrhunderts als Parkbaum geholt. Ein weiteres seltenes Exemplar ist die Esskastanie, deren Früchte von den Menschen seit frühesten Zeiten verzehrt werden. Ursprünglich ist sie nur in den Mittelmeerländern und in Kleinasien vorgekommen und wurde unter der Herrschaft der Römer verbreitet. In Polen kann man nur vereinzelt Bäumen dieser Art, gewöhnlich in Parks und botanischen Gärten, begegnen. Das hierige Exemplar ist das jüngste Baumdenkmal in Międzyzdroje und ist ungefähr 40-50 Jahre alt. Überdies sind auf der Route folgende Arten zu finden: gemeine Eibe, Vogelkirsche, gewöhnlicher Buchsbaum, gemeiner Efeu, gemeine Kiefer, sowie Stieleiche und Traubeneiche.

1 „MARON” – KASZTAN JADALNY / MARRON / ESSKASTANIE

ul. Dąbrówki / ul. Gryfa Pomorskiego

wiek / age / Alter : 40 - 50

wysokość / height / Höhe : ca 14 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 130 cm

gatunek / species / Art : Kasztan jadalny - *Castanea sativa* Mill / Marron / Esskastanie

W Polsce znajdziemy nieliczne okazy drzew tego gatunku, przede wszystkim w parkach i ogrodach botanicznych. Spotykany głównie w Basenie Morza Śródziemnego, w Azji Mniejszej i na Kaukazie. Drzewa kasztana jadalnego uprawiano jeszcze przed zbóżami, a ich udomowienie rozpoczęło się już przed 12.000 laty. Jest to jedna z najdawniej użytkowanych przez człowieka roślin jadalnych. W czasach elżbietańskich owoce kasztana jadalnego uważane były za afrodyzjak.

Only few trees of this kind can be found in Poland, mostly in parks and botanical gardens. It usually appears in the Mediterranean region, Asia Minor and Caucasia. Trees of the marron had been grown before crops and their domestication began 12,000 years ago. It is one of the edible plants which were cultivated by humans for the longest period of time. In the Elizabethan Era, the fruit of the marron were considered to be an aphrodisiac.

In Polen findet man nur vereinzelt Baumexemplare dieser Art und zwar vor allem in Parks und botanischen Gärten. Sie kommt hauptsächlich im Mittelmeerraum, in Kleinasien und im Kaukasus vor. Die Bäume der Esskastanie wurden noch vor Getreide angebaut und ihre Domestikation begann bereits vor 12.000 Jahren. Es ist eine der ältesten essbaren Pflanzen, die von dem Menschen genutzt wird. Im elisabethanischen Zeitalter wurden die Früchte der Esskastanie für ein Aphrodisiakum gehalten.

2 „KARCZMARZ” – DĄB BEZSZYPUŁKOWY / SESSILE OAK / TRAUBENEICHE

ul. Gryfa Pomorskiego 36

wiek / age / Alter : 350

wysokość / height / Höhe : 25 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 530 cm

gatunek / Species / art : Dąb bezszypułkowy - *Quercus sessilis* Ehrh / Sessile oak / Traubeneiche

Jest to jeden z najokazalszych dębów na terenie wyspy Wolin. Dąb jest pozostałością alei drzew, które rosły wzdłuż nadmorskiego szlaku łączącego Wolin i Kołobrzeg. Nazwa upamiętnia istniejącą w XVI wieku karcznię, która pełniła równocześnie rolę księżęcej komory celnej. Według legendy dąb ten chronił karcznię przed zasypaniem przez piasek nawiewany od morza.

It is one of the greatest oaks on the Wolin island. The oak is a reminder of a tree alley, which grew along a seaside route connecting Wolin and Kołobrzeg. Its name commemorates a 19th century inn, which also served as a ducal customhouse. According to a legend, the oak protected the inn from being swamped by sand from the sea.

Es ist eine der prachtvollsten Eichen auf der Insel Wollin. Sie gehört zum Überrest einer Baumallee, die die Wollin und Kolberg verbindende Küstenroute entlang stand. Ihr Name knüpft an ein Wirtshaus an, das im 16. Jahrhundert tätig und zugleich eine fürstliche Zollstation war. Einer Legende zufolge hat diese Eiche das Wirtshaus vor dem von der See angewehten Sand geschützt.

3 „RYBITWY” – WIŚNIA PTASIA / WILD CHERRY / VOGEL-KIRSCH

ul. Bohaterów Warszawy

wiek / age / Alter : 60 - 70

wysokość / height / Höhe : 17 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 195 cm | 160 cm

gatunek / species / Art : Wiśnia ptasia (trześnia) - *Prunus avium* L. / Wild cherry / Vogel-Kirsche (Wildkirsche)

Wiśnia ptasia (trześnia) pochodzi z Azji. W Polsce rośnie dziko na terenie całego kraju, głównie na południu. Dorasta do wysokości 25 m. Tworzy nieregularne, rozłożyste korony. Jest przodkiem form drzew owocowych. Stanowi ważny składnik pokarmu wielu zwierząt, szcze-

The wild cherry comes from Asia. In Poland it wildly grows in the whole country, mostly in the south. It can reach the height of 25 metres. It creates irregular and wide crowns. It is the ancestor of fruit tree forms. It accounts for an essential ingredient of animal food, especially

Die Vogel-Kirsche (Wildkirsche) stammt aus Asien. In Polen wächst sie wild auf dem Gebiet des ganzen Landes, hauptsächlich im Süden. Sie wächst bis zu der Höhe von 25 m. Sie bildet unregelmäßige, behäbige Kronen und ist ein Vorfahr der Obstbäume. Sie ist ein wichtiger Be-

gólnie ptaków, przez które jest najczęściej rozsiewana. Owoce trześni charakteryzuje gorzkawy smak i cienka warstwa mięszu. Wolińskie okazy należą do dziesiątki najgrubszych drzew tego gatunku w Polsce. Nazwa drzew nawiązuje do najbardziej popularnych nadmorskich ptaków – rybitw.

birds who most often carry its seeds. The fruit of the wild cherry are characterized by bitter taste and thin layer of flesh. The Wolin specimens belong to the top ten thickest trees of this kind in Poland. The name of the trees refers to the most popular seaside birds – the terns.

standteil der Nahrung vieler Tiere, insbesondere der Vögel, von denen sie meistens ausgesät wird. Die Früchte der Vogel-Kirsche charakterisieren ein leicht bitterer Geschmack und eine dünne Fleischschicht. Die Exemplare aus Wollin gehören zu den Dutzenden breitester Bäume dieser Art in Polen. Der Name der Bäume knüp an die populärsten Seevögel, Seeschwalben an.

4 „BIELIKI” – CISY / YEWS / EIBE ul. Gryfa Pomorskiego 12

wiek / age / Alter : 60 - 70

wysokość / height / Höhe : 12 m | 11 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 117 cm | 60 cm | 90 cm

gatunek / species / Art : Cis pospolity - *Taxus baccata* L. / Common yew / Europäische Eibe

Cis pospolity jest pierwszym gatunkiem drzew w Polsce, który już w 1423 r. został objęty ochroną prawną przez króla Władysława Jagiełłę. Najbardziej okazałe egzemplarze spotkać można na Kaukazie i w Szkocji. Osiągają tam wysokość do 32 m. Cis dostarcza pokarmu ok. 24 gatunkom ptaków (np. kowalik, rudzik) oraz 8 gatunkom ssaków (np. dzik, zając, sarna, wiewiórka). Z wyjątkiem osnówki wszystkie części rośliny są trujące dla ludzi i wielu zwierząt. Drzewa nazwane zostały na cześć ptaków zamieszkujących region Międzyzdrojów. Bielik jest symbolem Wolińskiego Parku Narodowego.

The yew is the first tree species in Poland which was provided with legal protection by Władysław Jagiełło in 1423. The most splendid specimens can be found in Caucasus and Scotland where they can reach the height of 32 metres. The yew provides aliment to about 24 species of birds (eg. Eurasian Nuthatch, European Robin) and 8 species of mammals (eg. boar, hare, roe deer, squirrel). Apart from the aril, all parts of the tree are poisonous for humans and animals. The trees were named after birds inhabiting the "Międzyzdroje" region. "Bielik" (white-tailed eagle) is the symbol of the Woliński National Park.

Die Europäische Eibe ist die erste Baumart in Polen, die bereits im Jahre 1423 dank dem König Władysław Jagiełło rechtlich geschützt wurde. Die prachtvollsten Exemplare kann man im Kaukasus und Schottland bewundern. Sie erreichen die Höhe von bis zu 32 m. Die Eibe liefert Nahrung für ca. 24 Vogelarten (z.B. Kleiber, Rotkehlchen) und 8 Säugetierarten (z.B. Wildschwein, Hase, Reh, Eichhörnchen). Außer Arillus sind alle Teile der Pflanze sowohl für Menschen, als auch viele Tiere giftig. Die Bäume wurden auf die die Region von Międzyzdroje bewohnenden Vögel genannt. Der Seedler ist ein Symbol des Nationalparks Wollin.

5 „STRAŻNICY” – CISY / YEWS / EIBE Plac Neptuna

wiek / age / Alter : 60 - 70

wysokość / height / Höhe : 7 m | 9 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 180 cm | 90 cm

gatunek / species / Art : Cis pospolity - *Taxus baccata* L. / Common yew / Europäische Eibe

Cis pospolity jest jedynym europejskim drzewem iglastym bez szyszek. Dojrzałe nasienie jest otoczone soczystą, czerwoną osnówką, która jest jadalna. Łacińska nazwa gatunkowa cisa odwołuje się do słowa „bacca” oznaczającego jagodę. Nazwa „Strażnicy” upamiętnia dawnych władców Pomorza Zachodniego, którzy strzegli drogi wiodącej do wielkich niegdyś ośrodków handlowych w miastach Wolin i Kamień Pomorski.

The common yew is the only European coniferous tree without cones. The mature seeds are surrounded by juicy and red aril which is edible. The species' Latin name refers to the word "bacca" which means "berry". The name "Strażnicy" (guards) commemorates old rulers of Western Pomerania who protected the road leading to former great trading centres in the cities of Wolin and Kamień Pomorski.

Die Europäische Eibe ist der einzige europäische Nadelbaum ohne Zapfen. Der reife Samen ist von einem saigen, roten Arillus umhüllt, der essbar ist. Der lateinische Artenname der Eibe bezieht sich auf das Wort "bacca", das eine Beere bezeichnet. Der Name "Wächter" würdigt die ehemaligen Herrscher von Westpommern, die den Weg bewacht haben, der zu den einst großen Handelszentren in den Städten Wollin und Kamien Pomorski geführt hat.

6 „BOLKO” – DĄB SZYPUŁKOWY / PEDUNCULATE OAK / STIELEICHE ul. Kolejowa 15 / M. Dąbrowskiej

wiek / age / Alter : 150 - 200

wysokość / height / Höhe : 17 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 330 cm

gatunek / species / Art : Dąb szypułkowy - *Quercus robur* L. / Pedunculate oak / Stieleiche

 Dąb jest gatunkiem żyjącym ponad 700 lat. Uznaje się go za symbol długowieczności, siły i dostojństwa. Z uwagi na rozmiary odgrywa znaczącą rolę w symbolach i wierzeniach. W młodości wierzchołek dębu intensywnie rośnie ku górze. Proces ten kończy się w wieku 120–200 lat. Nazwa drzewa upamiętnia imię Bolesława Chrobrego (ok. 967-1025), który od 992 r. był księciem, a od 1025 r. królem Polski. Drzewo jest pozostałością i żywym świadectwem dawnej puszczy porastającej wydmy szare wzdłuż klifowego wybrzeża Bałtyku.

 The oak may live up to 700 years. It is considered to be the symbol of longevity, strength and eminence. Because of its size, it plays a great role in symbols and beliefs. When it is young, the treetop grows intensively to the top. The process stops after 120 – 200 years. The name of the tree commemorates Bolesław Chrobry (around 967 – 1025), who had been the duke of Poland since 992 and the king since 1025. The tree is a remain and the living testimony of the former primeval forest which grew on the grey dunes along the cliffy Baltic coast.

 Die Eiche ist eine Art, die über 700 Jahre lebt. Sie wird für ein Symbol der Langlebigkeit, der Kraft und Würde gehalten. Wegen der Größe spielt sie eine bedeutende Rolle in Symbolen und Volksglauben. In der Jugendzeit wächst der Eichengipfel intensiv nach oben. Dieser Prozess endet im Alter von 120–200 Jahren. Der Name des Baumes würdigt Bolesław den Tapferen (ca. 967-1025), der seit 992 Herzog und seit 1025 König von Polen war. Der Baum ist ein Überrest und ein lebendiges Zeugnis des ehemaligen Urwaldes, der die Graudünen die Kliffküste der Ostsee entlang bewachsen hatte.

7 „STORRADA” – DĄB BEZSZYPUŁKOWY / SESSILE OAK / TRAUBENEICHE ul. Kolejowa 24

wiek / age / Alter : 150 - 200

wysokość / height / Höhe : 16 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 380 cm

gatunek / species / Art : Dąb bezszypułkowy - *Quercus sessilis* Ehrh / Sessile oak / Traubeneiche

 Obszar występowania dębu rozciąga się od południowej Skandynawii przez Europę Środkową, Irlandię, Wielką Brytanię, aż po Włochy. Jego drewno cenione jest z uwagi na twardość i trwałość, choć jest bardziej miękkie niż drewno dębu szypułkowego. Wykorzystywane jako surowiec przede wszystkim w meblarstwie, stolarstwie i szkutnictwie. Nazwa „Storrada” pochodzi od imienia polskiej księżniczki Świętosławy, córki Mieszka I, siostry Bolesława Chrobrego. Świętosława była królową szwedzką (żoną Eryka Zwycięskiego, króla Szwecji) i duńską (żoną Swena Widłobrodego, króla Danii). Skandynawowie nazwali ją Storrada, co oznacza „dumna”.

 The occurrence area of this oak runs from Southern Scandinavia, through Central Europe, Ireland, Great Britain to Italy. Its wood is appreciated due to its hardness and durability, though softer than the wood of the pedunculate oak. It is used in furniture joinery, woodworking and boat building. The name “Storrada” derives from the name of Polish princess Swietoslawa, the daughter of Mieszko I and sister of Bolesław Chrobry. She was a Swedish (the wife of Eric Victorious; king of Sweden) and Danish (the wife of Sweyn Forkbeard; king of Denmark) queen. The Scandinavians called her “Storrada” which means “proud”.

 Das Verbreitungsgebiet der Eiche erstreckt sich von Südkandinavien über Mitteleuropa, Irland, Großbritannien bis zu Italien. Ihr Holz wird wegen seiner Härte und Dauerhaftigkeit geschätzt, obwohl es weicher als das der Stieleiche ist. Es wird vor allem als Rohmaterial in der Möbelherstellung, im Tischlerhandwerk und Bootsbau genutzt. Der Name “Storrada” stammt von dem Vornamen der polnischen Prinzessin Sigrid der Stolzen, der Tochter von Mieszko I. und der Schwester von Bolesław dem Tapferen. Sigrid die Stolze war schwedische (Ehefrau von Erik VIII. dem Siegesfreuen, dem König von Schweden) und dänische Königin (Ehefrau von Sven I. Gabelbart, dem König von Dänemark). Die Skandinavier haben sie Storrada genannt, was die Stolze bedeutet.

8

„REGALINDA” – DĄB BEZSZYPUŁKOWY / SESSILE OAK / TRAUBENEICHE

ul. Kolejowa 35a

wiek / age / Alter : 350 - 400

wysokość / height / Höhe : 24 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 470 cm

gatunek / species / Art : Dąb bezszypułkowy - *Quercus sessilis* Ehrh / Sessile oak / Traubeneiche

W Polsce dąb bezszypułkowy jest rzadszy od dębu szypułkowego. Dorasta do wysokości ok. 40 m. Wytwarza wyraźny pień aż do wierzchołka. Kora młodych dębów jest gładka, z czasem staje się szorstka i bruzdowata. Kwiaty męskie tworzą charakterystyczne, zielone, zwisające kotki. Owoce dębu to orzechy, zwane żołędziami. „Regalinda” to jedno z najstarszych drzew tego gatunku w Polsce. Nazwa upamiętnia polską księżniczkę z dynastii Piastów, córkę Bolesława I Chrobrego, siostrę króla Polski Mieszka II.

The sessile oak in Poland is more rare than the pedunculate oak. It grows up to 40 metres and produces a distinct trunk up to the treetop. The crust of young oaks is smooth and it becomes rough and plicated with time. The male flowers create distinctive, green and sagging catkins. The oak's fruit are nuts called acorns. "Regalinda" is one of the oldest trees of this species in Poland. Its name commemorates the Polish princess Regalinda from the Piast Dynasty - the daughter of Bolesław Chrobry II and sister of the Polish king Mieszko II.

Die Traubeneiche kommt in Polen seltener als die Stieleiche vor. Sie wächst bis zu der Höhe von ca. 40 m. Sie entwickelt bis zum Gipfel einen deutlichen Stamm. Die Rinde junger Eichen ist glatt, mit der Zeit wird sie jedoch rau und furchenartig. Männliche Blüten bilden charakteristische, grüne, herabhängende Kätzchen. Die Früchte der Eiche sind Nüsse, die Eichel genannt werden. "Regalinda" ist einer der ältesten Bäume dieser Art in Polen. Der Name würdigt die polnische Prinzessin aus der Piastendynastie, die Tochter von Bolesław I. dem Tapferen, die Schwester des polnischen Königs Mieszko II.

9

„BARNIM” – DĄB BEZSZYPUŁKOWY / SESSILE OAK / TRAUBENEICHE

ul. Lipowa 2a

wiek / age / Alter : 180 - 200

wysokość / height / Höhe : 19 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 301 cm

gatunek / species / Art : Dąb bezszypułkowy - *Quercus sessilis* Ehrh / Sessile oak / Traubeneiche

Dąb to roślina lecznicza. Jego kora jest surowcem garbnikowym o właściwościach ściągających, bakteriobójczych i przeciwzapalnych. Wykorzystywana m.in. w odmrożeniach i oparzeniach. Owoce dębu – żołędzie, stanowią pożywienie dla ssaków (m.in. dzików, żołędniczy czy koszatki) oraz ptaków (m.in. sójki, guszcza, grubodzioba). Nazwa upamiętnia księcia pomorskiego Barnima IX Pobożnego z rodu Gryfitów. Żył w latach 1501-1573, był mecenasem sztuki i kultury na Pomorzu Zachodnim.

The oak is used as a herbal medicine. Its crust is a tannic material which has astringent, germicidal and antiphlogistic characteristics. It is used in the cases of frostbites and burns. The oak's fruit – acorns – are a nutriment for mammals (eg. boars, garden dormice and forest dormice) and birds (eg. jays, wood grouses and hawfinches). The name commemorates the Pomeranian duke Barnim from the Gryfit kin. He lived in the years 1501 – 1573 and was the patron of arts and culture in Western Pomerania.

Die Eiche ist eine Heilpflanze. Ihre Rinde ist ein Gerbstoffmittel mit adstringierenden, antibakteriellen und entzündungshemmenden Eigenschaften. Sie wird u. a. bei Erfrierungen und Verbrennungen genutzt. Die Früchte der Eiche – Eicheln – sind Nahrung für Säugetiere (u. a. Wildschweine, Gartenschläfer oder Baumschläfer) und Vögel (u. a. Eichelhäher, Auerhahn, Kirschkernbeißer). Der Name würdigt den Herzog von Pommern aus der Dynastie der Greifen, Barnim IX. Er lebte in den Jahren 1501-1573 und war Kunstmäzen in Westpommern.

10

„APOSTOŁ” – DĄB BEZSZYPUŁKOWY / SESSILE OAK / TRAUBENEICHE ul. Lipowa 4

wiek / age / Alter : 180 - 200

wysokość / height / Höhe : 19 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 370 cm

gatunek / spieces / Art : Dąb bezszypułkowy - *Quercus sessilis* Ehrh / Sessile oak / Traubeneiche

 Dęby, z uwagi na majestatyczność sadzone są jako rośliny pamiątkowe i pomnikowe. Występują także w parkach i jako nasadzenia przydrożne. Najstarszy dąb bezszypułkowy w Polsce rośnie w Turawie (woj. opolskie) i ma udokumentowany wiek 370 lat. Najszerszy z kolei, o obwodzie ponad 600 cm spotkamy w nadleśnictwie Skierniewice. „Apostoł” to pozostałość po XIX-wiecznym nasadzeniu komponowanym wzdłuż dawnej drogi prowadzącej do kościoła. Okazały dąb towarzyszy międzyzdrojskiej świątyni pw. św. Piotra.

 Oak, due to their grandiosity, are grown as commemorative and memorial plants. They also occur in parks and roadside plantations. The oldest sessile oak in Poland grows in Turawa (Opole voivodeship) and is documented to be 370 years old. The widest sessile oak with the circumference of 600 cm can be found in the Skierniewice forest division. „Apostoł” is a reminder of a 19th century plantation composed along the former road leading to church. The splendid oak accompanies the St Peter temple in Międzyzdroje.

 Eichen werden wegen ihrer Prächtigkeit als Pflanzen zum Gedenken und als Naturdenkmäler gepflanzt. Sie kommen auch in Parks und als Bankettpflanzung vor. Die älteste Traubeneiche in Polen wächst in Turawa (Woiwodschaft Oppeln), und ihr Alter von 370 Jahren ist mit entsprechenden Urkunden belegt. Die Breiteste Eiche mit dem Umfang von über 600 cm kann man in der Oberförsterei Skierniewice bewundern. „Apostel” ist der Überrest einer Pflanzung vom 19. Jahrhundert, die einen ehemaligen Weg zur Kirche entlang hineinkomponiert wurde. Die prachtvolle Eiche wächst in der Nähe der Sankt-Peter-Kirche in Międzyzdroje.

11

„APTEKARZ” – BUKSZPAN / COMMON BOX / GEWÖHNLICHER BUCHSBAUM ul. Zwycięstwa 9

wiek / age / Alter : ca 80

wysokość / height / Höhe : 4 - 5 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 36 | 20 | 26 | 20 cm

gatunek / spieces / Art : Bukszpan zwyczajny - *Buxus sempervirens* L. / Common box / Gewöhnlicher Buchsbaum

 Rzadka forma drzewiasta gatunku, który rośnie głównie jako krzew. To jednocześnie największy okaz na wyspie Wolin oraz jeden z najokazalszych przedstawicieli bukszpanów na Pomorzu Zachodnim. Bukszpan występuje naturalnie w Afryce Północnej, Europie Środkowej i Południowej, na Kaukazie i u podnóża Himalajów. Jego liście żyją około dwóch lat, a przed opadaniem zmieniają barwę z zielonej na żółtą. Roślina jest w całości trująca, lecz wykorzystywana do produkcji leków przeciwbólowych i przeciwgorączkowych. Międzyzdrojski bukszpan przez wiele lat towarzyszył aptece, na pamiątkę, której otrzymał imię.

 A rare tree-like form of a species which usually grows as a bush. At the same time, it is also the biggest specimen on the Wolin island and one of the greatest representatives of common boxes in Western Pomerania. Common box naturally occurs in Northern Africa, Central and Southern Europe, in Caucasia and at the bottom of the Himalayas. Its leaves live up to two years and before they fall, their colour changes from green to yellow. The plant is wholly poisonous, but it is used to produce painkillers and antipyretics. The common box from Międzyzdroje, had, for many years, accompanied a chemist's after which it was named.

 Eine seltene baumähnliche Form der Art, die hauptsächlich als Strauch wächst. Es ist zugleich das größte Exemplar auf der Insel Wolin und einer der prachtvollsten Vertreter der Buchsbäume in Westpommern. Der Buchsbaum kommt natürlich in Nordafrika, Mittel- und Südeuropa, im Kaukasus und am Fuße des Himalaja-Gebirges vor. Seine Blätter leben ungefähr zwei Jahre lang und wechseln vor dem Abfall ihre Farbe von Grün auf Gelb. Die gesamte Pflanze ist giftig, aber sie wird zur Herstellung von Schmerz- und Fiebermitteln genutzt. Der Buchsbaum von Międzyzdroje war mehrere Jahre Begleiter einer Apotheke, in deren Gedenken er seinen Namen erhalten hat.

12

„JADWIGA” i „JAGIEŁŁO” – CISY / YEWS / EIBE ul. Zwycięstwa 41

wiek / age / Alter : 200

wysokość / height / Höhe : Jadwiga 11 m | Jagiełło 12 m

obwód / trunk circumference / Atammumfang : Jadwiga 94 cm | Jagiełło 140 cm

gatunek / species / Art : Cis pospólny - *Taxus baccata* L. / Common yew / Europäische Eibe

Cis to niewysokie drzewo lub krzew bez zapachu, o zimozielonych, spłaszczonych igłach. Kwiaty żeńskie są niewielkie i zielone, z różowym wierzchołkiem pojawiającym się, kiedy kwiaty rozwijają się w pełni. Kwiaty męskie są łuskowate, żółtozielone. Nazwy „Jadwiga” i „Jagiełło” upamiętniają najbardziej znaną parę królów polskich z przełomu XIV i XV w. Jadwiga była królową Polski w latach 1384-1399. Władysław Jagiełło został królem Polski po zaślubieniu Jadwigi. Panował 48 lat.

The yew is a low flavourless tree or bush with evergreen, flat needles. The female flowers are small and green with a pink top which appears when the flowers are fully developed. The male flowers are scaly and yellow-green. The names “Jadwiga” and “Jagiełło” commemorate the best known royal couple from the end of the 14th and beginning of the 15th century. Jadwiga was the Polish Queen in the years 1384-1399. Władysław Jagiełło became the king of Poland after he had married Jadwiga. He ruled for 48 years.

Die Eibe ist ein mittelgroßer Baum oder Strauch ohne Duft, mit dunkelgrünen, abgeachten Nadeln. Weibliche Blüten sind ziemlich klein und grün, mit einer Spitze, die erscheint, wenn sich die Blüten voll entfalten. Männliche Blüten sind schuppig und gelb-grün. Die Namen "Hedwig" und "Jagiełło" würdigen das bekannteste Königspaar von Polen von der Wende des 14. und 15. Jahrhunderts. Hedwig war Königin von Polen in den Jahren 1384-1399. Władysław Jagiełło wurde zum polnischen König nach der Heirat mit Hedwig. Er hat 48 Jahre lang geherrscht.

13

„WARCISŁAW I” – DĄB SZYPUŁKOWY / PEDUNCULATE OAK / STIELEICHE ul. Ludowa 2a

wiek / age / Alter : 200 - 250

wysokość / height / Höhe : 19 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 392 cm

gatunek / species / Art : Dąb szypułkowy - *Quercus robur* L. / Pedunculate oak / Stieleiche

Słowianie uznawali dęby za drzewa święte. Ten długowieczny gatunek darzono szacunkiem i traktowano jako siedzibę bóstw. Z dębami związane są liczne legendy i wierzenia. „Warcisław I” to pozostałość dawnej puszczy występującej na wyspie Wolin. Nazwa upamiętnia pierwszego, poświadczanego w źródłach władcę pomorskiego z rodu Gryfitów. Żył on w latach 1091-1135. Drzewo ustanowione pomnikiem przyrody żywej w 2003 r.

The Slavs considered oaks as holy trees. This long-lived species was respected and treated as the home of gods. Numerous legends and beliefs are connected with these trees. "Warcisław I" is a reminder of a former primeval forest from the Wolin island. The name commemorates the first, documented Pomeranian ruler from the Gryfit kin. He lived in the years 1091-1135. The tree was appointed a memorial of living nature in 2003.

Die Slawen haben Eichen für heilige Bäume gehalten. Diese langlebige Art wurde geschätzt und als Sitz von Gottheiten betrachtet. Mit Eichen sind zahlreiche Legenden und Volksglauben verbunden. "Warcislaw I." ist ein Überrest des ehemaligen Urwaldes, der die Insel Wollin bewachsen hatte. Der Name würdigt den ersten, in Quellen bestätigten Herrscher von Pommern aus dem Stamm der Greifen. Er lebte in den Jahren 1091-1135. Der Baum wurde zum Naturdenkmal im Jahre 2003 ernannt.

14

„PRZYTULENI” – SOSNA + BLUSZCZ / SCOTSPINE + COMMON IVY / WALDKIEFER + GEMEINER EFEU ul. Ludowa 19

wiek / age / Alter : 100 - 120

wysokość / height / Höhe : 9 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 180 cm | 48 cm

gatunek / species / Art : Sosna zwyczajna + Bluszcz pospolity - Pinus silvestris L.

+ Hedera helix L. / Scots pine + Common Ivy / Waldkiefer + Gemeiner Efeu

Sosna z bluszczem stanowi szczególną wartość przyrodniczą. Jest to pozostałość po dawnych kompleksach leśnych na północy wyspy Wolin. Drzewo niegdyś znajdowało się w granicach wydmy szarej, która przylegała do klifowego wybrzeża morskiego. Bluszcz to jedyne pnącze samoczepne o zimozielonych liściach i zdrewniałej łodydze występujące w Polsce. Stare okazy bluszczu mogą zakwitnąć bardzo obficie. Na jednej roślinie rozwija się od 50 do 128 tysięcy kwiatów.

The pine wood and the ivy account for a unique natural quality. They are a part of a former forest complex in the north of the Wolin island. The tree was once located on the borders of the grey dune which adhered to the cliffy sea coast. The ivy is the only climbing plant with evergreen leaves and woody stem which occurs in Poland. Old specimens of the ivy may blossom very lavishly. One plant can have from 50 to 128 thousand flowers.

Die Kiefer zusammen mit dem Efeu bilden einen besonderen Naturwert. Es ist ein Restbestand ehemaliger Waldkomplexe im Norden der Insel Wollin. Der Baum befand sich einst im Bereich der Graudüne, die an die Kliffküste grenzte. Der Efeu ist die einzige selbsthaftende Kletterpflanze mit kaltgrünen Blättern und holzigem Stängel, die in Polen vorkommt. Alte Efeu-Exemplare können sehr reichlich blühen. Auf einer Pflanze entfalten sich von 50 bis 128 Tausend Blüten.

15

„RYBACY” – ŻYWOTNIK OLBRYZYMI / GIANT CEDAR / RIESEN - LEBENSBAUM ul. Ludowa 10

wiek / age / Alter : 100 - 120

wysokość / height / Höhe : 18 m | 21 m

obwód / trunk circumference / Stammumfang : 235 cm | 194 cm

gatunek / species / Art : Żywotnik olbrzymi - Thuja plicata Don / Giant cedar / Riesen - Lebensbaum

Żywotnik olbrzymi jest drzewem iglastym z rodziny cyprysowatych. W stanie dzikim występuje w zachodniej części Ameryki Północnej, głównie wzdłuż wybrzeży Oceanu Spokojnego. Służą mu łagodne zimy i wilgotne lato. Do Europy sprowadzony w 1854 r. jako drzewo parkowe. Drewno żywotnika było cenione przez Indian do wyrobu słupów totemowych. Wykorzystywane również w tokarstwie i snycerstwie. Ze względu na obwód pnia równy 235 cm, większy z międzyzdrojskich żywotników znajduje się w pierwszej dziesiątce najgrubszych drzew gatunku w Polsce.

The giant cedar is a coniferous tree from the cypress family. In the wild, they occur in the western part of Northern America, mostly along the coastlines of the Pacific. It enjoys temperate winters and wet summers. It was brought to Europe in 1854 as a park tree. The wood of the cedar was appreciated by Native Americans who used it for building totem poles. It was also used in turnery and wood carving. Due to its trunk circumference equalling 235 cm, one of the biggest cedars in Międzyzdroje, belongs to the top ten thickest trees of this kind in Poland.

Der Riesen-Lebensbaum ist ein Nadelbaum aus der Familie der Zypressengewächse. In der Wildnis kommt er im Westen von Nordamerika, hauptsächlich die Küste des Pazifischen Ozeans entlang, vor. Milde Winter und feuchte Sommer tun ihm gut. Nach Europa wurde er im Jahre 1854 als Parkbaum herbeigeholt. Das Holz des Lebensbaums wurde von Indianern geschätzt und zur Herstellung von Totemsäulen genutzt. Es wird auch im Drechselhandwerk und in der Holzschnitzerei genutzt. Wegen des Stammumfangs, der 235 cm beträgt, gehört der größere Lebensbaum von Międzyzdroje zu den zehn dicksten Bäumen dieser Art in Polen.

Nadmorska stolica kultury i sztuki

Od wielu lat Międzyzdroje pełnią funkcję „wakacyjnej stolicy kultury i sztuki”, miasta festiwału, filmu i inspiracji artystycznych znanych osobistości ze świata kultury, sztuki i muzyki. Imprezy odbywają się w Międzynarodowym Domu Kultury, zabytkowym budynku z końca XIX w. który zdobią wspaniałe elewacje, reprezentacyjne wejście i atrakcyjne wnętrza. W Sali Teatralnej im. profesora Jana Szyrockiego odbywają się liczne koncerty muzyczne, spektakle teatralne, turnieje taneczne i brydżowe. Wydarzeniem o najdłuższym stażu jest Międzynarodowy Festiwal Pieśni Chóralnej, który odbywa się w Międzyzdrojach od 1966 roku. To jedna z najstarszych imprez kulturalnych na Pomorzu Zachodnim, która trwa bez względu na uwarunkowania społeczne. Należy do nielicznych imprez artystycznych o tak długiej tradycji i jest jedyną imprezą chóralną o międzynarodowej randze i pres-

Summer capital of art and culture

For years, Międzyzdroje has played the role of 'summer capital of art and culture', the town of festival, movie and artistic inspirations of well-known figures from the world of culture, art and music. Events are held at the Międzyzdroje International Community Centre, a monumental building from the end of the 19th c. decorated with marvellous elevation, representative entrance and attractive interior. In the Jan Szyrocki Theater Room, numerous concerts, performances, dancing and bridge competitions are held. The longest-running event is the International Festival of Choir Song held in Międzyzdroje since 1966. This is one of the oldest cultural events in the West Pomerania that is still held despite social conditioning. This is one of the few cultural events of such a long tradition and this is the only choir event of international renown and prestige. The festival is always held in June and gathers artists from

Sommerhauptstadt der Kultur und Kunst

Seit Jahren ist Misdroy „die Sommerhauptstadt der Kultur und Kunst“, die Stadt der Festivals, des Films und der künstlerischen Inspirationen für Persönlichkeiten in der Kultur-, Kunst- und Musikwelt. Die Veranstaltungen finden im Internationalen Kulturhaus statt, einem historischen Gebäude aus dem Ende des 19. Jahrhunderts mit herrlichen Fassaden, repräsentablem Eingang und attraktiven Innenräumen. In Jan-Szyrocki-Theatersaal finden zahlreiche Musikkonzerte, Theateraufführungen, Tanz- und Bridge-Turniere statt. Die Veranstaltung mit längster Tradition ist das Internationale Choralier-Festival, das seit 1966 in Misdroy gehalten wird. Es ist eine der ältesten kulturellen Veranstaltungen in Westpommern, die ungeachtet von gesellschaftlichen Umständen bis jetzt jedes Jahr stattfand. Das Festival gehört zu wenigen künstlerischen Veranstaltungen mit so langer Tradition und ist die einzige Chorveranstaltung von

tiżu. Festiwal odbywa się zawsze w czerwcu i gromadzi artystów z całego świata. Prezentowana jest muzyka dawna, współczesna muzyka chóralna polska i zagraniczna, muzyka sacra oraz muzyka dziecięca.

Festiwal Gwiazd to wydarzenie, które nadało markę miastu i uczyniło z niego „Miasto Gwiazd”. Wydarzenie odbywające się od 1996 roku, podczas którego proponujemy bogaty program artystyczny: koncerty muzyczne, spektakle teatralne, liczne spotkania z gwiazdami, warsztaty dla dzieci oraz nocną projekcję filmów. Uczestnikami festiwalu są gwiazdy sztuki – filmu i estrady, które odkiskają dłonie w Alei Gwiazd i spotykają się z przybyłymi na festiwal turystami.

Spotkania Artystyczne Seniorów to okazja do zaproszenia ludzi w każdym wieku a młodym sercem nad morze w jesiennej odsłonie. Do jesiennego udziału w spotkaniach zapraszamy seniorów z całej Polski: zespoły i kapele ludowe. Zespoły prezentują tradycję i kulturę swoich

all over the world. It presents old and contemporary Polish and foreign choir, sacra, and children's music.

The Stars Festival is an event that has brought prestige to the town and rendered it “the Town of Stars”. Held since 1996, the festival offers a rich artistic programme: concerts, performances, numerous meetings with stars, workshops for children and night movie screening. Among festival participants, there are artistic figures of stage and screen who imprint their palms in the Star Alley and mingle with tourists.

Artistic Meetings of Senior Citizens provide an opportunity to invite people of every age, but young – hearted, to the seaside in autumn. Senior citizens from the whole Poland, including groups and folk bands, are invited to participate in those meetings. They present tradition and culture of the regions they come from. Apart from competition performances at the Theatre Room of the International Community Centre, one may listen to outdoor

internationalem Rang und Ansehen. Es findet immer im Juni statt und sammelt Künstler aus der ganzen Welt. Vorgeführt wird Musik des Mittelalters, der Renaissance und des Barocks, sowie moderne Chormusik aus Polen und der ganzen Welt, Musica sacra und Musik für Kinder.

Das Starfestival ist die Veranstaltung, die der Stadt ihr „Markenzeichen“ gab und zur „Stadt der Stars“ machte. Die Veranstaltung findet seit 1996 statt und umfasst ein reiches künstlerisches Programm: Musikkonzerte, Theateraufführungen, zahlreiche Treffen mit Stars, Workshops für Kinder, und Filmvorführungen in der Nacht. Festivalteilnehmer sind Film- und Musikstars, die ihre Handabdrücke in der Starallee hinterlassen und sich mit den zum Festival gekommenen Touristen treffen. Die Künstlerische Seniorentreffen sind ein Anlass, Leute in jedem Alter aber mit jungem Herzen im Herbst an die See einzuladen. Zur Teilnahme sind Senioren aus ganzem Polen willkommen: Bands, Volksmusikgruppen. Die Musikgruppen bringen

regionów, z których przyjeżdżają. Poza występami konkursowymi w Sali Teatralnej MDK, na skwerach i placach w całym mieście można wysłuchać koncertów plenerowych. Barwne ludowe stroje i ciekawy folklor towarzyszą całej imprezie a dla seniorów, emerytów i rencistów z całej Polski to wspaniale spędzony czas. Spotkania Artystyczne Seniorów odbywają się w Międzyzdrojach od 2003 roku. Festiwale i imprezy kulturalne organizowane są przez Międzynarodowy Dom Kultury w Międzyzdrojach przy współpracy ze stowarzyszeniami i partnerami zewnętrznymi. To imprezy otwarte artystycznie i wzbogacające duchowo – świetnie spełniają swoją funkcję. Łączą środowiska, prezentują najciekawsze dokonania artystyczne, stwarzają niepowtarzalną atmosferę – krótko mówiąc przekazują i wyrażają to, co potocznie nazywamy kultem sztuki.

concerts delivered at squares. Colourful folk dresses and interesting folklore accompany the whole event and for senior citizens and pensioners it brings unforgettable moments. Artistic Meetings of Senior Citizens have been held in Międzyzdroje since 2003. Festivals and cultural events are organized by the International Community Centre in Międzyzdroje in cooperation with associations and partners. These are artistically open and spirit enhancing events, playing their roles perfectly. They combine circles, present the most interesting artistic achievements – in short, they transfer and express what is commonly called the cult of art.

Traditionen und Kultur der Regionen, aus denen sie stammen, nahe. Außer den Wettbewerbsauftritten im Theatersaal des Internationalen Kulturhauses kann man an den Grünanlagen und Plätzen der ganzen Stadt auch Freiluftkonzerte hören. Bunte Volkstrachten und interessante Folklore sind Kennzeichen der Veranstaltung, die den Ruheständlern aus ganzem Polen ermöglicht, die Zeit angenehm zu verbringen. Die Künstlerische Seniorentreffen werden in Misdroy seit 2003 gehalten. Die Festivals und kulturelle Veranstaltungen werden durch das Internationale Kulturhaus in Misdroy organisiert in Zusammenarbeit mit anderen Vereinen und Institutionen. Die Veranstaltungen sind künstlerisch offen und bieten Geistesnahrung – sie erfüllen ausgezeichnet ihre Funktion. Sie verbinden Leute aus verschiedenen Milieus, zeigen interessanteste künstlerische Vollbringungen, schaffen ein unwiederholbares Ambiente – kurz gesagt: sie verbreiten und drücken das aus, was umgangssprachlich als „Kunstcult“ bezeichnet wird.

Wydarzenia sportowe

🌐 Wśród wielu wydarzeń sportowych odbywających się na terenie gminy Międzyzdroje od wielu lat, na uwagę zasługują:

Bieg Śniadaniowy i Mityng Lekkoatletyczny im. Władysława Komara i Tadeusza Ślusarskiego - Bieg i mityng to cykl imprez o charakterze rekreacyjno-sportowym, organizowanych zawsze 17 sierpnia w Międzyzdrojach. Pierwszy mityng odbył się w Międzyzdrojach w 1999 roku.

Charakter imprezy łączy w sobie elementy zabawy (konkurs pchnięcia kulą dla VIP-ów) z elementami współzawodnictwa i profesjonalnych zawodów sportowych (konkurs skoku o tyczce)

Organizacja rodzinnego biegu śniadaniowego, poprzedzającego mityng ma na celu popularyzację aktywnego wypoczynku wśród turystów zwiększającą ich aktywność fizyczną.

Od 2006 roku jednym z największych ogólnopolskich turniejów jest odbywający

Sport events

🇬🇧 Among numerous sports events that have been held in Międzyzdroje Commune for years, those which deserve attention include:

The Władysław Komar and Tadeusz Ślusarski Breakfast Run and Track and Field Meeting. The run and the meeting constitute a cycle of recreational and sports events, always organized on 17 August in Międzyzdroje. The first meeting in Międzyzdroje was held in 1999.

The nature of the event combines elements of entertainment (the shot put for VIPs) with elements of rivalry and professional sport (pole vault competition).

The organization of the family breakfast run, preceding the meeting, is aimed at popularization of active leisure among tourists and improving their fitness.

Since 2006, one of the biggest national tournaments held in Międzyzdroje has been the "the Pearl of the Baltic" Ballroom dance championship. In May, almost like

Sportveranstaltungen

🇩🇪 Unter vielen Sportveranstaltungen, die in Misdroy stattfinden, sind der Frühstückslauf und das Leichtathletische Meeting Władysław Komar und Tadeusz Ślusarski zu Ehren besonders erwähnenswert. Der Lauf und das Meeting machen einen Zyklus der Veranstaltungen von Erholungs- und Sportcharakter aus, die immer am 17.08 in Misdroy organisiert werden. Das erste Meeting fand 1999 statt. Die Veranstaltung verbindet Spielelemente (der Kugelstoßen-Wettbewerb für prominente Persönlichkeiten) mit den Elementen des Wettstreits und der professionellen Sportwettkämpfe (z.B. Stabhochsprungwettkampf). Der Frühstückslauf für Familien, der vor dem Meeting stattfindet, hat zum Ziel, unter den Touristen aktive Formen der Erholung, die ihnen fit zu bleiben erlauben, zu popularisieren.

Seit 2006 ist das Gesellschaftstanzturnier „Ostsee-Perle“ in Misdroy eins der größten polenweiten Turniere. Wie farbige

się w Międzyzdrojach Turniej Tańca Towarzystwa „Perła Bałtyku”. W majowej odsłonie niczym barwne motyle wirują na parkiecie Hali Sportowej im. A. Grubby pary taneczne z całego kraju, we wszystkich kategoriach tanecznych od klas hobbystycznych do klas sportowych.

Kolejnym cyklicznym wydarzeniem jest Gala Boks Zawodowego – Międzyzdroje Seaside Boxing Show to prawdziwa uczta dla koneserów boksu czyli minimum 5 zawodowych pojedynków bokserskich o charakterze międzynarodowym. Główną atrakcją imprezy jest „walka wieczoru”, na której zawodnicy walczą o pasy federacji bokserskich i puchar Burmistrza Międzyzdrojów. Gala organizowana jest w sierpniu, od 2009 roku.

Imprezą propagującą fitness i sporty siłowe jest Festiwal Siły, Sprawności i Urody. Obok zmagania siłaczy (m.in. zawody o Puchar Polski Strongman Eliminate Your Oponent) organizator imprezy zapewnia rozrywkę wszystkim, którzy

colourful butterflies, dancing couples from all over the world whirl on the dance floor of the Andrzej Grubba Sports Hall, in all categories within hobby and sports groups.

Another cyclically held event is Gala Boks Zawodowego – Międzyzdroje Seaside Boxing Show. This is a real feast for boxing enthusiasts, presenting at least 5 international professional boxing fights. The main attraction of the evening is the „evening fight” where participants fight for boxing federation belts and the Międzyzdroje Mayor Cup. Since 2009 the show has been organized in August.

The event propagating fitness and strength sports is the Festival of Strength, Agility and Beauty. Apart from struggles of strongmen (with the Strongman Eliminate Your Opponent Polish Cup, among others), the event organizer provides entertainment to everyone who would like to exercise in the open air, providing a garden – summer gym” and professional fitness

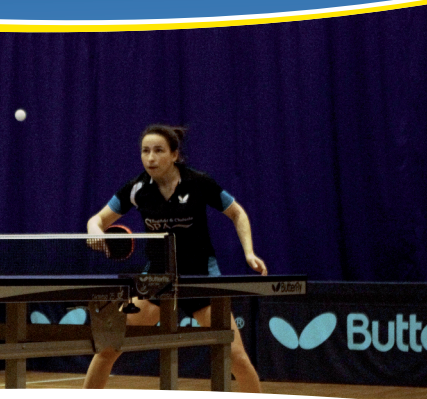
Schmetterlinge durch die Luft wirbeln die Tanzpaare aus ganzem Polen auf der Tanzfläche der Andrzej-Grubba-Sporthalle in allen Tanzkategorien von den Hobby- bis zu den Sportklassen.

Die nächste zyklische Veranstaltung ist die Profiboxgala – Misdroy Seaside Boxing Show, die mit mindestens 5 Profi-Boxkämpfen von internationalen Charakter Hochgenuss für Boxenkennner anbietet. Die Hauptattraktion ist der „Kampf des Abends”, wo die Boxer um Box-Titel und um den Misdroy-Bürgermeister-Pokal kämpfen. Die Gala ist seit 2009 in August organisiert.

Die Veranstaltung, die Fitness und Kraftsportdisziplinen propagiert, ist das Festival von Kraft, Fitness und Schönheit. Neben dem Ringen der Kraftsportler (u.a. im Wettkampf Strongman Eliminate Your Oponent) sichert der Veranstalter Unterhaltung für alle, die im Freien ein bisschen Sport treiben wollen: es wird ein „Sommerfitnessstudio“ mit professionellen Fitness-

chcą poćwiczyć na świeżym powietrzu, przygotowując „ogródek – letnią siłownię” i profesjonalny sprzęt fitness. W programie można znaleźć również pokaz mody sportowej i plażowej, ciekawy i nowatorski pokaz boksu tajskiego, zawody w football – freestyle, w podciąganiu na drążku, w wypychaniu sztangi oraz wybory Miss Festiwalu. Festiwal odbywa się w okresie letnim już od 2004 roku.

Poza wymienionymi cyklicznymi imprezami sportowymi odbywają się w Międzyzdrojach ważne i ciekawe wydarzenia sportowe o randze krajowej i międzynarodowej organizowane przez liczne kluby sportowe zrzeszone na terenie Międzyzdrojów. Taniec towarzyski, tenis stołowy, lekkoatletyka, karate kyokushin, zapasy, piłka nożna.... Wiele znaczących nagród w tych dziedzinach dla międzyzdrojskich sportowców w każdym wieku stały się powodem do organizacji uroczystej Gali Sportu, która od 2013 roku jest świętem dla wszystkich sportowców i działaczy sportowych na terenie Gminy Międzyzdroje.

equipment. The programme offer also includes sports and beach fashion, interesting and innovative show of Thai boxing, football championship – freestyle, pull-ups on a bar, weight lifting and Festival Beauty Competition. The Festival has been held during summer since 2004.

Apart from the already mentioned cyclically held events, Międzyzdroje also boasts important and interest-arousing national and international sports events organized by numerous sports clubs located in the town. Ball room dance, table tennis, athletics, kyokushin karate, wrestling, football... Many prestigious awards in those sports disciplines have become, for Międzyzdroje sportsmen of every age, the incentive to organize the ceremonial Sports Show that has been a holiday for all sportspersons and sports activists in Międzyzdroje Commune since 2013.

geräten vorbereitet. Im Programm gibt es auch Sport- und Strandmodeschau, interessante Demonstration des Thai-Boxens, Football-Freestyle-Wettkampf, Klimmzugwettbewerb, Gewichtheben-Wettstreit und Schönheitswettbewerb. Das Festival findet seit 2004 im Sommer statt.

Außer den oben-erwähnten zyklischen Sportveranstaltungen finden in Misdroy wichtige und interessante polenweite und internationale Sportveranstaltungen, die durch zahlreiche Sportvereine in Misdroy organisiert werden. Gesellschaftstanz, Tischtennis, Leichtathletik, Karate, Ringkampf, Fußball... viele Preise in diesen Disziplinen, die die Sportler aus Misdroy von verschiedenem Alter gewinnen, waren der Grund für die Organisation der Sportgala, die seit 2013 ein Fest für alle Sportler und Sportfunktionäre auf dem Gebiet der Gemeinde Misdroy ist.

Urząd Miejski
Międzyzdroje, ul. Książąt Pomorskich 5
tel. 91 327 56 31; 91 327 56 38
www.miedzyzdroje.pl
www.wolin-uznam.pl

MARINA WAPNICA
M I Ę D Z Y Z D R O J E

Port jachtowy w Wapnicy
ul. Turkusowa 3 c
72-500 Wapnica – Międzyzdroje
tel. 91 32 13 293; 885 514 000
e-mail : marina.wapnica@miedzyzdroje.pl
www.marina.wapnica.miedzyzdroje.pl

ISBN: 978-83-7518-700-7

Zachodniopomorski Szlak Żeglarski

